

TAUSHETSPLIKT I VOLDGIFT

Voldgiftsloven § 5 første ledd og forholdet til
konfidensialitetsbestemmelsene i utvalgte
voldgiftsinstitutter

Kandidatnummer: 548

Leveringsfrist: 27.04.09

Til sammen 16 704 ord

24.04.2009

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	Temaet	1
1.2	Videre opplegg	2
1.3	Rettskildene	3
1.4	Taushetsplikt	6
1.4.1	Hva betyr taushetsplikt?	6
1.4.2	I hvilken grad er taushetsplikt i voldgift et gode?	8
<u>2</u>	<u>VOLDGIFTSLOVEN § 5 FØRSTE LEDD</u>	<u>14</u>
2.1	Generelt	14
2.2	Tolkning av uttrykket ”for den enkelte sak”	23
2.3	En vurdering av bestemmelsen	28
<u>3</u>	<u>THE INTERNATIONAL CHAMBER OF COMMERCE INTERNATIONAL COURT OF ARBITRATION (“ICC”)</u>	<u>33</u>
3.1	Instituttets regler om taushetsplikt.	33
3.2	Forholdet mellom voldgiftsloven § 5 første ledd og ICC-reglene	38
<u>4</u>	<u>THE LONDON COURT OF INTERNATIONAL ARBITRATION (LCIA)</u>	<u>41</u>
4.1	Instituttets regler om taushetsplikt	41
4.2	Forholdet mellom voldgiftsloven § 5 første ledd og LCIA-reglene	44
<u>5</u>	<u>STOCKHOLM CHAMBER OF COMMERCE ARBITRATION INSTITUTE</u>	<u>48</u>

5.1	Instituttets regler om taushetsplikt	48
5.2	Forholdet mellom voldgiftsloven § 5 første ledd og SCC-reglene	50
6	<u>OSLO HANDELSKAMMERS INSTITUTT FOR VOLDGIFT OG ALTERNATIV TVISTELØSNING</u>	52
6.1	Instituttets regler om taushetsplikt	52
6.2	Forholdet mellom voldgiftsloven § 5 første ledd og OHK-reglene	53
7	<u>LITTERATURLISTE</u>	55

1 Innledning

1.1 Temaet

Taushetsplikt og voldgift har vært diskutert mye internasjonalt de senere årene. Den konfidensialitet voldgiftssaker tradisjonelt har vært forbundet med, har også vært regnet som en av fordelene ved voldgift. Det var lenge antatt at taushetsplikten var iboende i selve voldgiftsinstituttet, uten at det var helt klare grenser for blant annet hvem og hvilke forhold den gjaldt. I den senere tid har det imidlertid kommet høyesterettsdommer fra både Sverige og Australia som fastslår at for deres rettssystemers vedkommende, ligger det ikke noen automatisk taushetsplikt i voldgiftsinstituttet. For at det skal gjelde taushetsplikt der, kreves det at dette er avtalt. Også i USA har man sett en lignende tendens. I England har domstolene derimot fastslått at det ligger en iboende taushetsplikt i selve voldgiftsinstituttet. I de ulike voldgiftsinstituttene, varierer også reglene på dette punktet.¹ Det er med andre ord ingen konsensus for verken det ene eller det andre standpunktet. Også i teorien er det uenighet, både om hvordan rettstilstanden er, og hvordan den bør være.

Før lov om voldgift av 14. mai 2004 nr. 25 (voldgiftsloven) trådte i kraft 1. januar 2005 fantes det ingen egen lov om voldgift i Norge. De bestemmelsene som fantes, var inntatt i et eget kapittel (kapittel 32) i tvistemålsloven. Det var ingen regler om taushetsplikt i loven.

Rettstilstanden var tidligere klar dersom partene hadde avtalt taushetsplikt om voldgiftsbehandlingen. Da gjaldt det taushetsplikt både med hensyn til eksistensen av tvisten, voldgiftsbehandlingen og voldgiftsdommen.² Hvis partene ikke hadde avtalt noe

¹ For en oversikt over enkelte av dommene og noen av voldgiftsinstituttenes regler, se Kouris (2005) s. 127-140.

² Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 81.

særskilt om taushetsplikt, var rettstilstanden derimot usikker.³ I norsk juridisk teori mente de fleste at det forelå taushetsplikt dersom ikke annet var avtalt. Man anså at dette var en naturlig iboende del av voldgiftsinstituttet på grunn av dennes private karakter. Andre igjen hevdet at det slett ikke kunne tas for gitt at det forelå taushetsplikt der dette ikke uttrykkelig var avtalt.⁴ Usikkerheten rundt hva som var gjeldende rett, er noe av bakgrunnen for at spørsmålet om taushetsplikt ble regulert i voldgiftsloven.⁵

Bestemmelsen om taushetsplikt står nå i voldgiftsloven § 5 første ledd. Det deklarasjon utgangspunktet er at voldgiftsbehandlingen, herunder voldgiftsrettens avgjørelser, ikke er underlagt taushetsplikt. Partene kan avtale at, og i hvilken utstrekning, voldgiftsbehandlingen skal være underlagt taushetsplikt.

1.2 Videre opplegg

I det følgende vil jeg ta for meg spørsmålet om når, og i hvilken grad, det eksisterer en taushetsplikt i forbindelse med voldgift. Innledningsvis, i punkt 1.4.1, vil jeg gi en kort redegjørelse for hva som ligger i uttrykket taushetsplikt. I punkt 1.4.2 skal jeg se nærmere på hvorvidt taushetsplikt i voldgift er et gode, ved å ta for meg ulike synspunkter som fremkommer i litteraturen og i praksis, empiriske undersøkelser og ulike årsaker til at parter typisk vil ønske konfidensialitet rundt voldgiftsbehandlingen.

Jeg vil så, i punkt 2.1, gi en fremstilling av den norske bestemmelsen om taushetsplikt i voldgiftsloven § 5 første ledd, og drøfte hvordan denne er å forstå. Et sentralt spørsmål er om voldgiftsloven § 5 første ledd kun gjelder for partene, eller om også voldgiftsdommerne og eventuelle tredjeparter som vitner, sakkyndige og lignende som utgangspunkt er unntatt taushetsplikt. Et annet spørsmål er hvem en generelt utformet avtale om taushetsplikt vil gjelde for, og videre hvem partene i det hele tatt har kompetanse til å

³ Se for eksempel Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 81, Kolrud mfl. (2007) s. 48 og Ristvedt og Nisja (2008) s. 589-590.

⁴ Se for eksempel Kaasen (2001) og Mæland (1988) s. 17.

⁵ NOU 2001: 33 s. 80 og Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 8.

binde ved en avtale seg imellom. Jeg vil også komme inn på hvilke elementer i en voldgiftssak som omfattes av hovedregelen i § 5 første ledd, og hvilke forhold eller opplysninger partene har anledning til å la en avtale om taushetsplikt omfatte. Hovedvekten av drøftelsen vil imidlertid ligge på forståelsen av uttrykket ”den enkelte sak”, ettersom det knytter seg tvil til hva som nærmere skal legges i dette (punkt 2.2). Jeg vil også kort, i punkt 2.3, gi min vurdering av bestemmelsen med utgangspunkt i de hensyn som taler for og mot en deklarasjonsregel om at det ikke skal gjelde noen taushetsplikt.

Partene kan regulere saksbehandlingen i en voldgiftssak ved å vedta såkalt institusjonell voldgift. Det finnes voldgiftsinstitutter verden over som har vedtatt relativt utførlige regler om voldgiftsprosessen. Jeg vil i punkt 3.1, 4.1, 5.1 og 6.1 gi en fremstilling av bestemmelsene om taushetsplikt i regelsettene til noen av disse voldgiftsinstituttene (ICC, LCIA, Stockholm Chamber of Commerce og Oslo Handelskammer). Disse reglene kan stort sett tilpasses av partene. Spørsmålet om hvorvidt det foreligger taushetsplikt etter de ulike voldgiftsinstituttens regler, vil også kunne bero på de lovreglene som skal anvendes på voldgiftssaken, eller de lovreglene som gjelder i det landet der voldgiftssaken skal avholdes.⁶ Dette ser jeg bort fra i redegjørelsen. Min fremstilling vil fokusere på reglene slik de i utgangspunktet er gitt fra instituttens side.

Jeg vil videre ta for meg forholdet mellom reglene til de fire voldgiftsinstituttene, nærmere bestemt deres bestemmelser om taushetsplikt, og voldgiftsloven § 5 første ledd, som kommer til anvendelse på voldgift som finner sted i Norge, jf. voldgiftsloven § 1 første ledd annet punktum. Dette gjør jeg i punkt 3.2, 4.2, 5.2 og 6.2.

Jeg vil av hensyn til oppgavens omfang ikke behandle voldgiftsloven § 5 annet ledd.

1.3 Rettskildene

Fraværet av detaljert lovregulering med hensyn til selve prosessen er karakteristisk for voldgift. Dette sikrer fleksibilitet. Der det er inngått en avtale, vil denne derfor være den viktigste kilden for å fastslå hva som gjelder mellom partene i en voldgiftssak, i hvert

⁶ Bühler & Webster (2008) s. 308.

fall på de områder hvor det ikke finnes ufravikelige regler. I mange land har man fått lovgivning som skal sikre et visst minimumsnivå av rettssikkerhet. Denne lovgivningen inneholder både preseptoriske regler, og deklarasjoniske regler som kommer til anvendelse dersom ikke noe annet er avtalt. Når det gjelder taushetsplikt i voldgift, er det svært varierende hvordan spørsmålet er løst i de ulike land. Noen få land har lovfestet regler om dette, andre steder er det ulovfestet rett som regulerer spørsmålet. Andre steder igjen er rettstilstanden usikker.

For norsk retts vedkommende, er det § 5 første ledd i lov om voldgift av 14. mai 2004 nr. 25 som er den sentrale bestemmelsen når det gjelder taushetsplikt. Voldgiftsloven kommer til anvendelse både der partene er norske og der de er utenlandske, jf. § 1 første ledd første punktum. Det er imidlertid som hovedregel bare voldgift som finner sted i Norge, som faller inn under lovens virkeområde, jf. § 1 første ledd annet punktum. Bestemmelsen kommer kun til anvendelse for voldgift hvor voldgiftsavtalen er inngått etter voldgiftslovens ikrafttredelse 1. januar 2005.

Når det gjelder forståelsen av voldgiftsloven § 5 første ledd, er forarbeidene til voldgiftsloven sentrale. Ettersom voldgiftsloven er såpass ny, finnes det foreløpig ikke rettspraksis knyttet til § 5 første ledd. Det finnes så vidt meg bekjent heller ingen dommer knyttet til rettstilstanden slik den var tidligere. De sentrale forarbeidene er NOU 2001: 33 og Ot.prp. nr. 27 (2003-2004). NOU 2001: 33 Voldgift inneholder Tvistemålsutvalgets voldgiftsutredning og deres forslag til voldgiftslov. Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) inneholder departementets forslag, som er til dels motsatt av Tvistemålsutvalgets forslag når det gjelder bestemmelsen om taushetsplikt. Hvor stor rettskillemessig betydning proposisjonen kan tillegges når det gjelder forståelsen av § 5 første ledd kan det imidlertid stilles spørsmål ved. Uttalelsene i proposisjonen er uklare med hensyn til en del sentrale spørsmål angående bestemmelsen, slik at det er vanskelig å slutte noe fra dem.

Det er utkommet to kommentarutgaver til voldgiftsloven, hvor også § 5 første ledd er kommentert: Borgar Høgetveit Berg (red.): *Voldgiftsloven med kommentarer* (2006) og Helge Jakob Kolrud mfl.: *Voldgiftsloven – kommentarutgave* (2007). I tillegg har Per M. Ristvedt og Ola Ø. Nisja en egen del om taushetsplikt og voldgift i sin bok

Alternativ Tvisteløsning (2008). Det er også skrevet noen artikler om voldgiftsloven og arbeidet med den. Om taushetsplikt og voldgift som tema generelt finnes det ikke så mye norsk litteratur. Internasjonalt finnes det derimot nærmest ubegrenset med både bøker og artikler som tar opp spørsmål omkring dette.

Hvordan rettstilstanden er i enkelte andre land, er også av interesse.⁷ På voldgiftsrettens område er det muligens av større interesse enn på enkelte andre områder. Voldgiftsloven er både systematisk og innholdsmessig basert på United Nations Commission on International Trade Law (UNICITRAL) *Model Law on International Commercial Arbitration* (modelloven).⁸ Modellovens formål er å bidra til en ensartet voldgiftslovgivning i ulike land for å styrke og lette internasjonal handel,⁹ men den har ingen regulering av taushetsplikten. Det at loven er brukt som modell for den norske voldgiftsloven er en indikasjon på at lovgiver ikke ønsker at norsk voldgiftsrett skal være helt uavhengig av utviklingen og rettstilstanden internasjonalt. Om formålet med voldgiftsloven er det i forarbeidene uttalt at den skal tilpasse voldgiftsreglene til den utviklingen som har skjedd internasjonalt på voldgiftsinstituttets område. Det uttales videre at loven vil kunne bidra til at partene i internasjonale forretningsforhold finner det mer naturlig å avtale at tvister i deres mellomværende skal løses ved voldgift i Norge.¹⁰ Den viktigste årsaken til at det er et ønske om enhetlige regler om voldgift, er at voldgift så hyppig brukes som tvisteløsning i internasjonale forhold.

Andre lands rettstilstand og utenlandsk rettspraksis har tradisjonelt ikke vært regnet som noen egen rettskilde i norsk rett. Av og til blir imidlertid det at noe er løst på én måte i et annet land brukt som et argument for å løse det på samme måte i Norge. Spesielt gjelder dette i land som har et rettssystem som er beslektet med det norske, som Danmark eller Sverige. Når det gjelder utenlandske dommer er det ofte ikke resultatet, men hvordan retten har argumentert, som vil være det sentrale for en norsk retts-

⁷ Ristvedt og Nisja (2008) s. 523.

⁸ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 7.

⁹ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 19.

¹⁰ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 7.

anvender. På den måten kan en si at utenlandsk praksis blir brukt på samme måte som juridisk litteratur. En norsk rettsanvender vil ikke føle seg bundet av det en utenlandsk domstol har kommet frem til, men alt etter hvilket land dommen stammer fra, hvor mange paralleller som kan trekkes til den situasjonen vedkommende selv skal vurdere samt hvor gode argumenter dommen inneholder, er det liten tvil om at også utenlandske dommer reelt sett kan få betydning ved fastleggelse av norsk intern rett.

Så vidt meg bekjent, er New Zealand og Spania de eneste landene bortsett fra Norge som har lovregulert taushetsplikten i voldgift.¹¹ I enkelte andre land er rettstilstanden til dels fastslått i rettspraksis. Av utenlandsk praksis av interesse for spørsmålet om taushetsplikt kan nevnes den svenske høyesterettsdommen inntatt i NJA 2000 side 538 og den australske ”Esso”-saken (Esso Australia Resources Ltd v Plowman, (1994) 1 VR 1). Det finnes også noen saker av interesse fra England og USA.¹²

Hva gjelder de ulike voldgiftsinstituttene, vil de sentrale rettskildene være de reglene som er vedtatt der med hensyn til taushetsplikt, samt praksis knyttet til disse (i den grad denne praksisen er tilgjengelig).

Det finnes også en del litteratur som tar for seg reglene til voldgiftsinstituttene. Spesielt om ICC-reglene er det skrevet mye. De fleste av disse fremstillingene er ikke autoriserte publikasjoner, men forfatterne har stort sett mye erfaring fra det voldgiftsinstituttet de skriver om.

1.4 Taushetsplikt

1.4.1 Hva betyr taushetsplikt?

At noe er underlagt taushetsplikt er ikke en motsetning til at det er offentlig. Offentlighet dreier seg om utenforståendes rett til å vite om og overvære voldgiftsbehandlingen.

¹¹ Arbitration Act 1996 No. 99, art. 14 og Ley 60/2003 de 23 de diciembre, de Arbitraje, art. 24.2.

¹² For eksempel *United States v. Panhandle Eastern Corp.*, 118 F.R.D 346 (D.Del 1988), *Dolling-Baker v. Merrett* (1990) 1 WLR 1205, og *Ali Shipping v. Shipyard Trogir* (1998) 2 All ER 136.

Selv om en voldgiftsbehandling ikke er offentlig vil partene kunne frigi den informasjonen de ønsker til offentligheten, så lenge de ikke er underlagt taushetsplikt. Taushetsplikt er en plikt som kan påhvile voldgiftsdommerne, partene og eventuelle andre til ikke å avsløre eller gi ut informasjon om voldgiftssaken.¹³

I det følgende vil jeg bruke uttrykkene konfidensialitet og taushetsplikt synonymt. Taushetsplikt er en plikt til å holde bestemte opplysninger hemmelig. Noe konfidensielt er noe fortrolig eller hemmelig som ikke må røpes. Meningsinnholdet i de to uttrykkene er altså tilnærmet det samme.

På voldgiftens område oppstår det spørsmål om hvem en taushetsplikt skal gjelde for, samt hvilke forhold eller opplysninger i forbindelse med voldgiftsbehandlingen en taushetsplikt relaterer seg til.

Dem spørsmålet om taushetsplikt i en voldgiftssak først og fremst synes aktuelt for, er partene, deres advokater og voldgiftsdommerne. For partenes del var det tidligere usikkert om de var underlagt taushetsplikt dersom de ikke hadde regulert dette ved avtale. Advokatens taushetsplikt er regulert i straffeloven § 144 og følger også av Regler for god advokatskikk punkt 2.3.2. For voldgiftsdommernes del er det antatt at rettsstilstanden i Norge tidligere var slik at de var underlagt taushetsplikt.¹⁴ Hvordan rettsstilstanden er nå, kommer jeg tilbake til i punkt 2.1, samt under behandlingen av hvert enkelt voldgiftsinstitutt. For at taushetsplikt skal ha noe for seg, vil det kunne være av betydning at den også omfatter eventuelle sakkyndige, vitner og andre tredjeparter som har noe med saken å gjøre. Spesielt gjelder dette dersom de følger hele saken. Der disse har signert en taushetserklæring, er dette antakelig uproblematisk. Der det ikke foreligger et kontraktsgrunnlag, er det mer tvilsomt at denne gruppen er underlagt taushetsplikt. Jeg kommer også nærmere tilbake til dette i forbindelse med behandlingen av de enkelte regelsettene.

¹³ Bagner (2001) s. 18.

¹⁴ Ristvedt og Nisja (2008) s. 593.

I forbindelse med hver enkelt voldgiftssak, er det flere forhold det er aktuelt å la taushetsplikten omfatte. For det første er det selve voldgiftsbehandlingen. Voldgiftsbehandlingen må i hvert fall omfatte selve de muntlige voldgiftsforhandlingene i retten. Også saksforberedelsen kan tenkes å omfattes som en del av voldgiftsbehandlingen. Under saksforberedelsen og de muntlige forhandlingene kan det komme frem informasjon som den ene eller begge partene ønsker at skal være konfidensiell. Det kan dreie seg om dokumenter som produseres underveis, eller bevis som fremlegges, som det kan være aktuelt å taushetsbelegge som en del av voldgiftsbehandlingen. Innholdet av vitneforklaringer, ekspertvitners uttalelser og andre gjengivelser og detaljer fra saken er også elementer som det kan være aktuelt å anse som en del av voldgiftsbehandlingen og således la en eventuell taushetsplikt omfatte. Disse kan inneholde informasjon om forretningshemmeligheter, interne forhold i bedriften eller andre ting som fremkommer under prosessen, og som partene ikke ønsker at andre skal få kjennskap til. For det andre kan partene ønske at det skal gjelde taushetsplikt for selve voldgiftsdommen. Dette vil forhindre at den blir publisert eller vises til tredjepersoner uten partenes samtykke. For det tredje vil partene i visse tilfelle ønske taushetsplikt om det faktum at det i det hele tatt foreligger en tvist. Selv om det ikke er noe å bebreide parten, kan alene det at man er involvert i en tvist i noen tilfeller være belastende.

Der det foreligger en taushetsplikt, bør det også være konsekvenser ved brudd på denne. Eksempler på konsekvenser for brudd på taushetsplikten kan være ileggelse av en bot, eller erstatningsansvar for et eventuelt pådratt tap.¹⁵

1.4.2 I hvilken grad er taushetsplikt i voldgift et gode?

Det har lenge vært en vanlig oppfatning at en av årsakene til at voldgift blir valgt som tvisteløsningsmekanisme fremfor alminnelig søksmål for domstolene, er at voldgiftsbehandlingen er konfidensiell.¹⁶ Konfidensialitet gjør det mulig for partene å kontrollere hvilken informasjon utenforstående får tilgang til, og derved unngå skadelig publisitet.

¹⁵ Kolrud mfl. (2007) s. 53.

¹⁶ NOU 2001:33 s. 79.

Kommersiell voldgift er en privat prosess i betydningen at det er partene, og ikke det offentlige, som betaler for prosessen og bruken av systemet. Selve voldgiftsbehandlingen har også som den klare hovedregelen sitt grunnlag i en privat avtale. Dette gir foretagendet en privat karakter. Av dette følger det ikke uten videre at partene og andre involverte er underlagt taushetsplikt, men at voldgiftssaken, i motsetning til alminnelige rettssaker, ikke er offentlig.¹⁷ Men selv om voldgiftens private karakter ikke innebærer en taushetsplikt, er det at partene "eier" prosessen på denne måten et argument for at partene skal kunne bestemme at det skal gjelde taushetsplikt for saken, både for dem selv og for andre involverte.

De fleste forfattere som har skrevet om voldgift og taushetsplikt, både i Norge og internasjonalt, fremhever konfidensialitet som en viktig grunn til å velge voldgift. Standpunktet blir ikke alltid så godt begrunnet, men det er likevel grunn til å ta dette som en tydelig indikasjon på at taushetsplikt faktisk er viktig for partene i det praktiske liv. Forfatterne er ofte selv advokater som har erfaring fra voldgift, slik at standpunktet sannsynligvis er et resultat av egen innsikt.¹⁸

At konfidensialitet anses som en av fordelene som gjør at voldgift velges fremfor alminnelige rettssaker, behøver ikke nødvendigvis å bety at det er forutsatt at også partene er underlagt taushetsplikt. Dette uttales også av svensk Høyesterett i NJA 2000 s. 538. Her fremholdes det at

"Den reella innebörden derav, vid jämförelse med rättegång, är i stället uppenbarligen att förfarandet inte är offentligt, dvs att allmänheten inte har någon rätt till innsyn genom att närvara vid förhandlingar eller ta del av handlingar i ärendet. [...] Det ligger inte någon motsägelse i att parterna samtidigt skulle kunna vara berättigade att lämna uppgifter till utomstående om skiljeförfarandet."

¹⁷ Synspunktet er også fremholdt i NJA 2000 s. 538.

¹⁸ Nisja (2008) s. 188.

Etter svensk Høyesteretts oppfatning kan det med andre ord vel så gjerne være utgangspunktet om ikke-offentlighet som er motivasjonen.

Selv om ikke partene er underlagt taushetsplikt, vil det kunne påhvile andre involverte i saken taushetsplikt, for eksempel voldgiftsdommerne og advokatene. I den svenske avgjørelsen påpekes det at i de fleste tilfeller vil begge partene antakelig ha interesse av at opplysninger om voldgiftssaken ikke blir kjent for utenforstående. Men ikke alltid. En svakere part kan være interessert i å kunne bruke en trussel om å offentliggjøre opplysninger som et pressmiddel mot en sterkere part. En part kan også av andre grunner være interessert i å opplyse en utenforstående om elementer i saken eller avgjørelsen.¹⁹

Offentliggjøring av en voldgiftsavgjørelse kan ha stor innvirkning på en part, spesielt der store verdier er involvert. Når en avgjørelse blir kjent i markedet kan det for eksempel føre til at aksjekursen til et selskap synker eller stiger.²⁰ Det kan dermed slå ut både positivt og negativt. For å minske risikoen for den negative innvirkningen vil partene kunne foretrekke at avgjørelsen holdes hemmelig, i den grad det lar seg gjøre i henhold til gjeldende børsregler og eventuelle andre regler.

Flere teoretikere har tatt til orde for at voldgiftspraksis i større grad burde gjøres offentlig tilgjengelig. Det er flere ting som taler for dette. Én ting er at rettssamfunnet trenger tilgang på avgjørelser.²¹ Mange voldgiftssaker vil inneholde fellesnevnerne med hensyn til rettsanvendelsen. Når avgjørelsene er holdt hemmelige, kan ikke partene, deres advokater og voldgiftsdommerne nyttiggjøre seg dem. Riktignok er voldgiftsdommers rettskildemessige verdi omdiskutert. Voldgiftsdommerne vil dog ofte være meget dyktige jurister, med mye kunnskap om det området saken gjelder. Etter min mening bør voldgiftsavgjørelser kunne tillegges vekt som juridisk teori. Vekten vil variere ut i fra voldgiftsdommerens dyktighet og erfaring, hvor godt begrunnet avgjø-

¹⁹ NJA 2000 s. 538.

²⁰ Moses (2008) s. 189.

²¹ Kaasen (2001) s. 141.

relsen er, om den er enstemmig og eventuelt andre relevante forhold,²² på samme måte som vekten av juridisk teori vil avhenge av hvem forfatteren er, hvor godt det argumenteres samt hvilket materiale (for eksempel rettspraksis eller forarbeider) vedkommende bygger sin argumentasjon på. Et annet argument for at avgjørelsene bør gjøres offentlig tilgjengelige i større grad, er at det på enkelte områder finnes få andre rettskilder, slik at tilgang til voldgiftspraksis til en viss grad vil kunne skape større forutberegnelighet.²³ Forutberegnelighet vil dessuten kunne øke effektiviteten; dersom resultatet av en voldgiftssak er forutsigbart fordi partene vet at en liknende sak som deres er løst på en bestemt måte tidligere, vil dette kunne være et incentiv til å unngå formelle tvisteløsningsmetoder og inngå forlik i stedet, og dermed spare både tid og penger.²⁴ Et ytterligere poeng er at tilgang på voldgiftspraksis vil kunne ha positiv effekt på områder der voldgiftspraksisen reflekterer behov og avveininger i de berørte miljøene. Kanskje er det behov for en lovregulering på et område hvor det ofte oppstår tvister, men ettersom disse tvistene ikke blir kjent, vet ikke lovgiver om behovet. Kaasen nevner også at muligheten til å kunne kritisere og diskutere voldgift, er avhengig av at den gjøres kjent. Videre mener han at økt offentlig tilgjengelighet kan være positivt med hensyn til henholdsvis allmennhetens og voldgiftsdommernes behov. En innsynsrett for allmennheten vil i følge ham innebære *”en form for innsyn, kontroll og folkeopplysning som avmystifiserer og dypest sett har en viss sammenheng med demokrati”*.²⁵ For voldgiftsdommernes del, er det både deres ønske om å kunne påvirke rettsoppfatningen og det verdifulle i å eksponeres for kritiske blikk som fremheves som positivt.²⁶

Også andre potensielt negative sider ved taushetsplikt i voldgift kan nevnes. Dersom voldgiftsbehandlingen er konfidensiell, kan man risikere at det blir inkonsistens med hensyn til hvordan tvister som springer ut av samme transaksjon løses. Fordi ikke alle

²² Ristvedt og Nisja (2008) s. 522.

²³ Kaasen (2001) s. 141.

²⁴ Brown (2001) s. 1018.

²⁵ Kaasen (2001) s. 142.

²⁶ Kaasen (2001) s. 140 flg.

parter som er involvert i en kompleks forretningstransaksjon nødvendigvis er bundet av samme voldgiftsklausul, kan to eller flere voldgiftssaker oppstå ut i fra de samme fakta. Hvis hver av voldgiftssakene er underlagt taushetsplikt slik at voldgiftsdomstolene ikke kan dele funn og synspunkter med hverandre, kan man få situasjoner der nærmest identiske saker løses på ulik måte.²⁷

Både i Norge og internasjonalt har taushetsplikt i forbindelse med voldgiftssaker lenge vært sett på som overveiende positivt.²⁸ En nyere artikkel om temaet inneholder en gjennomgang av en del empiriske undersøkelser.²⁹ Undersøkelsene tyder på at inntrykket stemmer; konfidensialitet er både viktig og ønskelig for næringslivet.³⁰ I en undersøkelse fra 1992 utført for LCIA, ble konfidensialitet rangert som den fordelen ved voldgift som ble oppfattet som den viktigste. En annen undersøkelse, gjort av Cornell University/PERC Institute on Conflict Resolution i 1998, viser lignende resultater: 43,2 % av respondentene svarte at konfidensialitet var en grunn til å bruke voldgift. Et annet interessant funn i denne undersøkelsen var at jo hyppigere selskapene brukte voldgift, desto viktigere var konfidensialitet for dem. Det er imidlertid også gjennomført undersøkelser som tyder på at viktigheten av konfidensialitet i voldgift er overvurdert. Den ene av disse undersøkelsene er en norsk studie fra 1970-tallet utført av professor Tore Sandvik. Han stilte spørsmål til 20 praktiserende advokater som arbeidet med voldgiftsrett. Advokatene skulle avgi svar basert på sine egne erfaringer. Både undersøkelsens alder og relativt snevre omfang gjør at det kan stilles spørsmålstegn ved dens verdi. En nyere norsk undersøkelse fra oljeindustrien konkluderer dessuten med at voldgift blir valgt nettopp for å unngå publisitet.³¹ Det finnes altså empiriske undersøkelser med sprikende resultater. Hovedvekten av undersøkelsene tyder på at man fra næringslivets side jevnt over anser taushetsplikt for å være et gode, og at det er en av årsakene til at voldgift som tvisteløsning faktisk blir valgt. Men dette vil

²⁷ Brown (2001) s. 1017.

²⁸ Ristvedt og Nisja (2008) s. 589 flg.

²⁹ Nisja (2008) s. 188-189.

³⁰ Slik også Ristvedt og Nisja (2008) s. 592.

³¹ Nisja (2008) s. 189.

naturligvis ikke gjelde unntaksfritt. Noen ganger vil taushetsplikt være noe partene verken anser som nødvendig eller ønskelig.

I hvilken grad taushetsplikt i voldgift er et gode, er det vanskelig å svare generelt på. Svaret vil variere ut i fra hvem som spørres, og hvilke behov vedkommende har. Behovet kan variere med hvem partene er, hvilken bransje de er i, hva tvisten gjelder osv. For noen er taushetsplikt helt essensielt, mens det for andre ikke har noen betydning overhodet. Næringslivet synes stort sett å se på taushetsplikt i voldgift som noe positivt, mens det fra andre hold har vært fremmet et ønske om større gjennomsiktighet.

I ulike situasjoner vil de forskjellige hensynene som taler for og mot konfidensialitet i voldgift dessuten kunne ha varierende vekt. I én sak kan for eksempel hensynet til rettsutviklingen ha liten vekt på grunn av rettsområdet det dreier seg om, mens partenes behov for konfidensialitet er stort ettersom det dreier seg om en sak som kan avsløre informasjon som har gitt den ene eller begge partene et konkurransefortrinn i markedet. I en annen sak kan det være motsatt. Hensynet til allmennhetens og voldgiftsdommernes behov, samt muligheten til å kritisere og diskutere voldgift, er imidlertid mer konstante hensyn.

I drøftelsen over har jeg sett bort fra tilfeller hvor en part har en lovpålagt plikt til å gi ut informasjon, og der hvor dommen blir brukt for å få tvangsfullbyrdet et krav. Når det oppstår konflikt mellom taushetsplikt på den ene siden, og en slik lovhjemlet plikt eller rett på den andre siden, er det ikke alltid opplagt hvilken rett eller plikt som skal gå foran. Jeg kommer nærmere inn på noen problemstillinger som knytter seg til dette under behandlingen av de ulike regelsettene.

2 Voldgiftsloven § 5 første ledd

2.1 Generelt

I tvistemålsutvalgets forslag til ny voldgiftslov i NOU 2001: 33, ble det foreslått å dele opp bestemmelsen om taushetsplikt, slik at det deklarasjon utgangspunktet ble motsatt for henholdsvis voldgiftsforhandlingene og voldgiftsdommen. Hovedregelen for voldgiftsforhandlingene skulle være at de var underlagt taushetsplikt.³² Dette ble blant annet begrunnet med at hensynet til diskresjon antakelig er en viktig grunn til at mange velger å bruke voldgift til konfliktløsning. At regelen burde være deklarasjon ble begrunnet med partsautonomiens sterke stilling i voldgiftsinstituttet.³³ Utvalget anså imidlertid ikke at det forelå tilstrekkelig sterke grunner til å underlegge selve voldgiftsdommen taushetsplikt, særlig på grunn av rettssamfunnets og allmennhetens behov for kunnskap om voldgiftsdommer.³⁴ Partene vil heller ikke alltid ha like sterkt behov for at selve dommen omfattes av konfidensialitet som at voldgiftsforhandlingene gjør det. Utvalget foreslo derfor at hovedregelen med hensyn til selve dommen skulle være at taushetsplikten om denne opphørte en måned etter at den var avsagt.³⁵ Unntak fra dette skulle kunne avtales på forhånd, eller bestemmes av voldgiftsretten etter begjæring fra en av partene dersom det fantes en saklig grunn for det.

Departementet valgte å etablere bestemmelsen med til dels motsatt utgangspunkt av det tvistemålsutvalget foreslo. Departementet medgir at de er enige i utvalgets drøftelse av de hensyn som taler for og mot at voldgiftsbehandlingen skal være underlagt taushetsplikt. Det synes imidlertid som om rettssamfunnets og allmennhetens interesse, spesielt for voldgiftsdommen, er noe mer vektlagt av departementet enn av utvalget.

³² NOU 2001: 33 s. 87.

³³ NOU 2001: 33 s. 80.

³⁴ NOU 2001: 33 s. 80.

³⁵ NOU 2001: 33 s. 87.

Departementet gir dessuten uttrykk for at de mener at ønsket om diskresjon antakelig som oftest ikke er det bærende hensyn bak partenes valg av voldgift fremfor ordinær domstolsbehandling. Det argumenteres med at ved å etablere en deklarasjonsregel om at voldgiftsbehandlingen ikke er underlagt taushetsplikt, vil partene få en oppfordring til å overveie hvem og hva en eventuell avtalt taushetsplikt skal gjelde for, samt hvilke konsekvenser det skal få dersom forpliktelsen blir brutt. Dette vil de kunne tilpasse sitt eget behov i den enkelte saken eller sakstypen. Departementet mente dessuten at en lovbestemt taushetsplikt ville være vanskelig å regulere presist og uttømmende i loven. Det ønskelige var en så enkel og tilgjengelig regel som mulig.³⁶ Etter dette ble bestemmelsen i voldgiftsloven § 5 første ledd vedtatt med følgende ordlyd:

”Hvis ikke partene har avtalt noe annet for den enkelte sak, er voldgiftsbehandlingen og voldgiftsrettens avgjørelser ikke underlagt taushetsplikt.”

Den deklarasjonsregelens hovedregel er altså at voldgiftsbehandlingen ikke er underlagt taushetsplikt. Partene står fritt til å avtale at, og i hvilken utstrekning, saken likevel skal være underlagt taushetsplikt.³⁷ Voldgiftsbehandlingen omfatter alle forhold knyttet til en voldgiftssak, men for sikkerhets skyld er voldgiftsrettens avgjørelser uttrykkelig nevnt i tillegg.³⁸ Øvrige forhold som omfattes er selve det faktum at voldgiftssak er reist, samt selve voldgiftsforhandlingene. Ristvedt og Nisja stiller spørsmål ved om dokumenter og bevis som fremkommer under prosessen må anses som en del av ”voldgiftsbehandlingen”. De konkluderer med at dersom det er slik, vil disse falle inn under hovedregelen i § 5 første ledd slik at det ikke gjelder noen taushetsplikt med hensyn til dem med mindre det foreligger en avtale mellom partene. Dersom de ikke faller inn under begrepet ”voldgiftsbehandlingen”, er det antakelig de ulovfestede (og usikre) reglene som gjaldt før voldgiftsloven trådte i kraft som gjelder.³⁹ Min

³⁶ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 82.

³⁷ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 88.

³⁸ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 88.

³⁹ Ristvedt og Nisja (2008) s. 593.

oppfatning er at det er mest naturlig å se dokumenter og bevis som fremkommer under prosessen som en del av voldgiftsbehandlingen. I saker hvor voldgiftsbehandlingen er taushetsbelagt, anser man at dette omfatter dokumenter og bevis. Lovgiver burde ha presisert det dersom voldgiftsloven § 5 første ledd ikke skal gjelde for dokumenter og bevis som fremkommer under prosessen, da dette i så fall er et meget praktisk unntak.

Voldgiftsloven § 5 første ledd er helt generelt utformet. Det fremgår ikke hvem som er omfattet av utgangspunktet om at det ikke gjelder noen taushetsplikt med hensyn til voldgiftsbehandlingen og voldgiftsdommen. Spørsmålet er om bestemmelsen kun gjelder for partene, eller om den gjelder alle involverte, det vil si også voldgiftsdommerne, partenes advokater og eventuelle tredjepersoner som vitner, sakkyndige og liknende. Ordlyden taler som nevnt om ”voldgiftsbehandlingen”, og er ikke rettet spesielt mot verken parter, advokater, dommere eller andre. Forarbeidene fokuserer imidlertid mest på partene generelt sett, og er tause om forholdet til andre involverte.⁴⁰ At partene er omfattet, må kunne regnes som helt sikkert.

Etter de fleste internasjonale regelsett er voldgiftsdommerne pålagt taushetsplikt. Rettsstillingen synes å ha vært slik også i Norge før vedtakelsen av voldgiftsloven § 5.⁴¹ Det er uenighet i teorien om det fortsatt er slik. Ristvedt og Nisja (2008) mener at gode grunner taler for dette. Berg mfl. (2006) og Kolrud mfl. (2007) synes å mene at dersom ikke noe annet er avtalt, er ingen av aktørene som deltar i behandlingen underlagt taushetsplikt, heller ikke dommerne. Högsta Domstolen i Sverige uttalte i forbindelse med spørsmålet om taushetsplikt i saken inntatt i NJA 2000 s. 538 at

”Av skiljeförfarandets privata karaktär följer att utomstående inte har någon rätt att vara närvarande vid förhandling under förfarandet eller att ta del av inlagor i tvisten. Det torde vidare råda en i princip enhällig uppfattning om att skiljemän på grund av det uppdrag som givits dem har att iaktta diskretion om skiljeförfarandet [...].”

⁴⁰ Berg mfl. (2006) s. 94-95.

⁴¹ Ristvedt og Nisja (2008) s. 593.

I Sverige er imidlertid ikke spørsmålet om taushetsplikt regulert ved lov. Det har gode grunner for seg at voldgiftsdommerne skal ha taushetsplikt, men slik voldgiftsloven § 5 første ledd er utformet kan det synes som om det deklarasjonspunktet om at det ikke gjelder noen taushetsplikt gjelder for alle involverte, også dommerne. Følgende uttalelse i forarbeidene kan også tale for at det er slik:

”Som flere av høringsinstansene har påpekt, er det uklart hvem som skal omfattes av en eventuell lovbestemt taushetsplikt og hva taushetsplikten innebærer. I tillegg til sakens parter, kommer spørsmålet om taushetsplikt opp i forhold til voldgiftsdommerne, vitner og sakkyndige. [...] Det er departementets oppfatning at partene er nærmest til å regulere innholdet av en eventuell avtalebasert taushetsplikt, tilpasset deres eget behov i den konkrete saken eller sakstypen.”⁴²

Selv om denne uttalelsen ikke knytter seg direkte til forståelsen av § 5 første ledd, kan den være en indikasjon på at lovgiver har ment at bestemmelsen skal omfatte alle involverte. I så fall burde det ha fremgått, i det minste av forarbeidene, dersom det skulle gjelde et unntak fra det deklarasjonspunktet for såpass sentrale aktører som dommerne. Men både lovens generelle utforming og forarbeidenes taushet med hensyn til hvem som er omfattet, gjør at det er vanskelig å slutte noe klart fra dem. Partene vil trolig ha en forventning om at voldgiftsdommerne ikke fritt kan uttale seg om alle forhold omkring saken. For dommerne i de alminnelige domstolene, følger det en begrenset taushetsplikt av domstoloven § 63a. Taushetsplikten omfatter blant annet ting som dommerne i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om noens personlige forhold, og opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter og drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde. Unntak fra taushetsplikten gjelder imidlertid for det som kommer frem i et rettsmøte eller i en rettsavgjørelse. I voldgiftsloven § 5 første ledd er på samme måte *voldgiftsbehandlingen* og *voldgiftsrettens avgjørelse* ikke underlagt taushetsplikt. Det er som sagt noe uklart hva som er en del av voldgiftsbehandlingen, men for

⁴² Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 83.

voldgiftsdommernes del har det formodningen mot seg at de skal ha en mindre omfattende taushetsplikt enn dommerne i de alminnelige domstolene. Det vil være de samme hensyn som ligger til grunn for å ilegge både alminnelige dommere og voldgiftsdommere en begrenset taushetsplikt. Som følge av stillingens karakter vil både voldgiftsdommerne og dommerne i de alminnelige domstolene i noen saker få tilgang til sensitiv informasjon. At dommerne får tilgang til all informasjon som relaterer seg til saken er viktig, ettersom det er de som skal dømme i saken. Reelle hensyn tilsier at partene da må kunne regne med at dommerne holder tett overfor utenforstående om sensitive opplysninger som de får tilgang til gjennom sitt engasjement som dommere. På grunn av dette synes det trolig at det, basert på karakteren av deres oppdrag, også for voldgiftsdommerne må gjelde i alle fall et minimum av taushetsplikt tilsvarende den alminnelige dommere er underlagt.⁴³

Spørsmålet er så hva som gjelder for partenes advokater. Som nevnt i avsnittet over, tyder både ordlyd og forarbeider på at voldgiftsloven § 5 første ledd i utgangspunktet gjelder for alle involverte aktører i en voldgiftssak. Imidlertid følger det av flere andre hjemmelsgrunnlag at advokater generelt sett er underlagt taushetsplikt. Hovedbestemmelsen om advokaters taushetsplikt finner vi i straffeloven § 144. Her heter det at advokater (og en rekke andre) ”*som rettstridig åpenbarer hemmeligheter, som er dem eller deres foresatte betrodd i stillings medfør, straffes med bøter eller fengsel inntil 6 måneder*”. Det kan ikke være tvil om at det å være advokat for en part i en voldgiftssak, er innenfor det som er ”*i stillings medfør*” for en advokat. Selv om voldgiftsloven § 5 første ledd skal tolkes slik at ingen av de involverte i en voldgiftssak har taushetsplikt om noe av det som fremkommer under voldgiftsbehandlingen, vil formodentlig straffeloven § 144 gå foran for advokatenes del. I prosesslovene finnes det bestemmelser som regulerer kollisjon mellom taushetsplikt og vitneplikt (straffeprosessloven § 119 og tvisteloven § 22-5). Disse reglene løser dette i favør av taushetsplikten. Forarbeidene til voldgiftsloven gir ingen holdepunkter som tilsier at det har vært meningen å innsnevre advokatenes taushetsplikt etter annen lovgivning på voldgiftens område. Dette taler for at straffeloven § 144 også vil gå foran voldgiftsloven. Også sterke reelle

⁴³ For samme standpunkt med hensyn til rettstilstanden før voldgiftsloven, se Mæland (1988) s. 115 og Kaasen (2001) s. 142.

hensyn støtter denne formodningen. Taushetsplikten formål er å legge forholdene til rette for et tillitsforhold mellom advokat og klient. Dersom klienten ikke kan føle seg trygg på at sensitiv informasjon som gis til advokaten forblir konfidensiell, vil det kunne føre til at vedkommende ikke gir advokaten et tilstrekkelig utfyllende bilde av saken. Dette vil igjen kunne ha betydning for kvaliteten på den bistanden advokaten gir.⁴⁴ Hva som omfattes av taushetsplikten i straffeloven § 144 beror på hva som menes med ”hemmeligheter”. Dette må vurderes konkret. I motivene til ”Udkast til Alminderlig borgerlig Straffelov” av 1896 uttales det at taushetsplikten omfatter ”Hemmeligheder i Almindelighed”. En alminnelig språklig forståelse av begrepet tilsier at det må dreie seg om opplysninger som én eller et fåtall personer kjenner til, med andre ord at det ikke er allment kjent.⁴⁵ Taushetsplikten etter straffeloven § 144 omfatter ikke bare personlige opplysninger, men også opplysninger om en klients forretningsforhold. Dette fremgår blant annet forutsetningsvis av Rt. 1992 side 949.⁴⁶ Det er vanskelig å si noe konkret om hvilke opplysninger som må anses som hemmelige. Det sentrale må være klientens berettigede forventning om at opplysninger om han selv og den sak han har søkt advokatbistand i betraktes som konfidensielle.⁴⁷ Advokater er for øvrig også pålagt en utvidet plikt til fortrolighet gjennom Regler for god advokatskikk punkt 2.3.2.

Det kan reises spørsmål om en advokat som opptre som voldgiftsdommer også omfattes av taushetsplikten i straffeloven § 144. Hvorvidt det er slik, beror på om vedkommende anses å opptre som advokat (”i stillings medfør”) i sitt engasjement som voldgiftsdommer. Matningsdal skriver at

⁴⁴ Svalheim (1996) s. 2.

⁴⁵ Svalheim (1996) s. 102.

⁴⁶ Svalheim (1996) s. 105.

⁴⁷ Svalheim (1996) s. 106.

*”[F]or advokatene bør straffebudet også gjelde for betroelser som faller utenfor virksomheten som prosessfullmektig eller juridisk rådgiver – særlig eventuell virksomhet som eiendoms- eller finansmekler”.*⁴⁸

Legalitetsprinsippet setter imidlertid grenser for hvor vidt bestemmelsen kan tolkes. En advokat som opptrer som eiendoms- eller finansmekler vil stort sett ha et lignende tillitsforhold til sine klienter som en advokat i tradisjonell forstand har. Taushetsplikten kan dermed begrunnes i de samme hensyn. Et engasjement som voldgiftsdommer har derimot en annen karakter enn et engasjement som advokat. Selv om det foreligger gode grunner for at også en advokat som opptrer som voldgiftsdommer skal være underlagt taushetsplikt, er det med bakgrunn i til dels andre hensyn enn de som begrunner advokaters taushetsplikt etter straffeloven § 144 (for en gjennomgang av noen av disse hensynene, se avsnittet om voldgiftsdommerne ovenfor). Et annet poeng er at slett ikke alle voldgiftsdommere er advokater. I saker som er spesielt teknisk kompliserte, kan det for eksempel være ønskelig at en eller flere av dommerne har ingeniørutdanning eller liknende. Det synes inkonsistent dersom voldgiftsdommere som er advokater skulle være underlagt en strengere taushetsplikt, eller taushetsplikt på et annet grunnlag, enn voldgiftsdommere med en annen bakgrunn. En slik tolkning har dermed formodningen mot seg.

Spørsmålet er så om voldgiftsloven § 5 første ledd også omfatter vitner, sakkyndige og eventuelle andre tredjepersoner. For en del vitner og sakkyndige som følger deler av eller hele saken vil det ikke foreligge noe åpenbart rettslig grunnlag for taushetsplikt i og med at det ikke alltid foreligger en kontraktsrettslig forpliktelse (i de tilfellene der det foreligger en kontraktsrettslig forpliktelse, for eksempel der et vitne er ansatt hos den ene parten, vil taushetsplikten for eksempel kunne følge av ansettelsesforholdet).⁴⁹ I henholdsvis engelsk og svensk rett er reglene om taushetsplikt for vitner lik reglene om taushetsplikt for partene. I engelsk rett er det antatt at også vitner er underlagt taushetsplikt. Dette er blant annet begrunnet med at konfidensialitet er ansett som en iboende

⁴⁸ Matningsdal (2009) note 1151. Slik også Svalheim (1996) s. 91 flg.

⁴⁹ Se også Ristvedt og Nisja (2008) s. 594.

del av voldgift i engelsk rett.⁵⁰ Når noen godtar å vitne i en voldgiftssak, ser man dette som en samtidig aksept av voldgiftsbehandlingsens private og konfidensielle natur. I svensk rett er regelen motsatt av i engelsk rett. Vitner er ikke underlagt taushetsplikt hvis ikke det foreligger et særskilt grunnlag, som for eksempel en taushetserklæring.⁵¹ I NJA 2000 side 538 ble det fastslått at med unntak av for dommernes del, foreligger det ikke taushetsplikt for andre involverte i en voldgiftssak under svensk jurisdiksjon.

Dersom man antar at reglene om vitners taushetsplikt i voldgift også for norsk retts vedkommende er lik reglene om partenes taushetsplikt, vil det bety at et vitne ikke har taushetsplikt med mindre det foreligger et særskilt rettslig grunnlag for det, som for eksempel en taushetserklæring. Vitner, sakkyndige og eventuelle andre tredjeparter er dermed omfattet av utgangspunktet i voldgiftsloven § 5 første ledd.

Dersom partene har en generell avtale om at det skal gjelde taushetsplikt, skal det i følge forarbeidene som utgangspunkt antas at taushetsplikten omfatter alle forhold omkring voldgiftssaken, også avgjørelsen.⁵² Men hvem en slik generelt avtalt taushetsplikt skal antas å gjelde for, fremgår ikke. Etter min oppfatning, må den anses å gjelde for partene og voldgiftsdommerne (i den grad taushetsplikten etter partenes avtale er mer omfattende enn den som allerede påhviler voldgiftsdommerne, jf. drøftelsen ovenfor). Slik ble det antatt at rettstilstanden var før voldgiftsloven trådte i kraft. At partene binder seg selv ved sin egen avtale, er utvilsomt. At de også kan binde dommerne, synes heller ikke betenkelig, i og med at dommerne er engasjert av partene i fellesskap. Når voldgiftsdommeren har påtatt seg engasjementet, må vedkommende samtidig anses å ha akseptert de vilkår partene har satt for saken.

Spørsmålet er så hva som gjelder med hensyn til taushetsplikt for vitner og sakkyndiges del der partene har inngått en avtale om taushetsplikt.⁵³ Berg mfl. (2006) mener at en

⁵⁰ Ristvedt og Nisja (2008) s. 594.

⁵¹ Ristvedt og Nisja (2008) s. 594.

⁵² Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 88.

⁵³ Ristvedt og Nisja (2008) s. 594.

avtale om taushet mellom partene i en voldgiftssak også vil gjelde sakkyndige og vitner ettersom disse deltar i behandlingen på frivillig basis. Jeg antar at synspunktet er at de ved å delta i voldgiftsbehandlingen samtidig aksepterer de vilkår partene har satt for saken. Jeg er ikke enig i dette. Vitner og sakkyndige er ikke engasjert av partene på samme måte som voldgiftsdommerne. Deres rolle er å bidra til å bedre sakens opplysning, slik at dommerne kan avsi dom på best mulig grunnlag. Utgangspunktet i norsk avtalerett er klart: Det er kun de kontraherende partene som er forpliktet av kontrakten.⁵⁴ Unntak fra hovedregelen kan følge av for eksempel lov, avtale eller kutyme. Det deklarasjonspunktet i voldgiftsloven er at det ikke gjelder noen taushetsplikt. Dette taler etter mitt skjønn for at det kreves en særskilt avtale om taushetsplikt for vitner og sakkyndige. Et annet spørsmål er om partene, når de har avtalt at voldgiftsbehandlingen skal være omfattet av taushetsplikt, plikter å sørge for at egne vitner signerer en taushetserklæring. Mye kan tale for en slik forpliktelse.

Konsekvensene av brudd på en eventuell taushetsplikt er det som nevnt også meningen at partene selv skal regulere. Forarbeidene nevner at et brudd vil kunne få sivilrettslige følger.⁵⁵ Se ellers punkt 1.4.2.

Selv om taushetsplikt ikke er avtalt, vil ikke utenforstående ha noe krav på innsyn i opplysninger vedrørende voldgiftssaken. En part vil imidlertid ha rett til å gi ut de opplysningene vedkommende ønsker, med mindre det foreligger andre særskilte grunner til at opplysningene ikke kan gis ut.⁵⁶ En slik særskilt grunn kan være en taushetsplikt som følger av lov, for eksempel den taushetsplikt ansatte i offentlige organer har om det han eller hun i tjenesten får kjennskap til om noens personlige forhold, jf. forvaltningsloven § 13 første ledd.

⁵⁴ Woxholth (2003) s. 226.

⁵⁵ NOU 2001: 33 s. 87.

⁵⁶ Berg mfl. (2006) s. 98.

2.2 Tolkning av uttrykket "for den enkelte sak"

I henhold til § 5 første ledd står partene fritt til å avtale taushetsplikt dersom de ønsker det. Det er imidlertid usikkert hvordan bestemmelsen skal forstås med hensyn til fra hvilket tidspunkt det er adgang å avtale taushetsplikt.

Ordlyden ("*Hvis ikke partene har avtalt noe annet for den enkelte sak*") kan forstås på flere måter. Den kan for det første forstås slik at "*den enkelte sak*" betyr det enkelte kontraktsforhold. Det kan springe mange tvister ut av ett kontraktsforhold. Disse vil det da samlet kunne avtales taushetsplikt for, men man vil være avskåret fra å avtale at enhver tvist om ethvert mellomværende mellom partene som skal løses ved voldgift, skal være underlagt taushetsplikt.

En annen måte å forstå bestemmelsen på, er at den gir adgang til å avtale taushetsplikt i den opprinnelige avtalen, men at rekkevidden og omfanget av taushetsplikten først kan avtales når tvisten er et faktum.⁵⁷ Partene vil da være forpliktet til et minimum av konfidensialitet dersom det skulle oppstå enn tvist, men de må tilpasse omfanget av taushetsplikten til deres behov i den konkrete saken når tvisten eventuelt oppstår. En slik tilpasning var et uttalt formål med bestemmelsen, i følge forarbeidene. Denne forståelsen av ordlyden er isolert sett ikke den mest nærliggende, men sett i sammenheng med forarbeidene kan den likevel være plausibel.

Bestemmelsen kan for det tredje forstås slik at avtale om taushetsplikt må inngås særskilt for den enkelte voldgiftssak, med andre ord at man først kan avtale taushetsplikt når tvisten er et faktum. Rent språklig er denne siste forståelsen av uttrykket "*i den enkelte sak*" kanskje noe mer nærliggende enn de to første. Men hvis denne forståelsen er riktig betyr det at lovgiver har gjort et betydelig inngrep i partsautonomien, som tradisjonelt har stått svært sterkt i voldgift. Forholdene på den tiden det oppstår en tvist kan også være slik at bare den ene parten ønsker taushetsplikt. Den andre parten ser seg kanskje tjent med å kunne bruke en trussel om offentliggjøring som et pressmiddel. Denne forståelsen av bestemmelsen fraviker også klart hvordan det er antatt at var

⁵⁷ Kolrud mfl. (2007) s. 51.

rettstilstanden var tidligere (og det uansett hvem man var enig med, se punkt 1.1). Dette kan derfor tale mot en slik forståelse.

Formuleringen i voldgiftsloven § 5 skiller seg ut fra resten av de deklarasjonelle bestemmelsene i voldgiftsloven. I resten av loven er det brukt uttrykk som "[p]artene kan ved avtale fravike [...]" og "[m]ed mindre partene har avtalt noe annet [...]". For resten av de deklarasjonelle bestemmelsene er det klart at en avtale som fraviker utgangspunktet kan inngås også før det har oppstått en tvist. Man kan for eksempel når som helst avtale hvilket språk som skal anvendes i en eventuell voldgiftssak. Når § 5 første ledd har fått tillegget "for den enkelte sak", kan det indikere at det har vært meningen at den ikke skal tolkes likt som de øvrige bestemmelsene i loven.

Forarbeidene gir ikke noe klart svar på hvordan bestemmelsen skal forstås. Det uttales at det ikke er tilstrekkelig med "en generell henvisning til en standardkontrakt som inneholder en bestemmelse om taushetsplikt".⁵⁸ Hva som nærmere bestemt menes med dette, nevnes ikke. I departementets vurdering uttales det at "dersom det skal gjelde noen taushetsplikt, bør det kreves at partene avtaler dette særskilt for den aktuelle voldgiftssaken".⁵⁹ Dette gjentas også senere: "Avtale om taushetsplikt må avtales særskilt for den enkelte voldgiftssak".⁶⁰ Isolert sett trekker disse uttalelsene i retning av at en taushetspliktklausul i den opprinnelige avtalen ikke vil stå seg dersom spørsmålet skulle komme opp for en domstol. Men det fremgår også at formålet med å kreve at dette skal reguleres særskilt er at partene dermed kan tilpasse omfanget av taushetsplikten til deres behov "i den konkrete saken eller sakstypen" (hvem som skal omfattes og hva taushetsplikten innebærer), samt å sikre tilstrekkelig klarhet om hva som skal gjelde for saken.⁶¹ Uttrykket "i den konkrete saken" tyder isolert sett på at det er meningen at spørsmålet om taushetsplikt først skal reguleres etter at tvisten har oppstått. Men ved at man også snakker om "sakstypen", gis det inntrykk at det også kan avtales

⁵⁸ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 88.

⁵⁹ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 83.

⁶⁰ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 88.

⁶¹ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 83.

på forhånd. En avtale som for eksempel omhandler immaterielle rettigheter, vil være en sakstype hvor det ofte er behov for en relativt utstrakt taushetsplikt uavhengig av hva slags tvist som skulle oppstå. Da er det svært upraktisk dersom det ikke er adgang til å avtale dette i den opprinnelige kontrakten. Å måtte vente til tvisten eventuelt oppstår, vil kunne innebære stor risiko for den ene eller begge partene. Det kan for eksempel tenkes at forhandlingsklimaet blir så surt at en part ser sitt snitt til å bruke en trussel om offentliggjøring av informasjon som et pressmiddel mot en annen part.

Det fremgår av forarbeidene at formålet med å kreve at en avtale om taushetsplikt inngås *”for den enkelte sak”*, er å sikre tilstrekkelig klarhet om hva som gjelder, hvem det gjelder for og hva konsekvensene ved brudd på taushetsplikten er. Men det følger ikke automatisk av dette at spørsmålet om det skal gjelde taushetsplikt overhodet ikke kan reguleres på forhånd,⁶² i den opprinnelige kontrakten eller generelt for alle mellomværender partene i mellom. Hvor omfangsrik taushetsplikten skal være, kan det være praktisk at man varierer etter behov fra sak til sak eller fra kontraktsforhold til kontraktsforhold.

Om taushetsplikt i forhold til selve voldgiftsdommen står det i forarbeidene at *”[d]et er ikke nødvendig at forholdet er regulert i den opprinnelige voldgiftsavtalen”*. Det fremgår ikke hva som menes med *”den opprinnelige voldgiftsavtalen”*. Det kan forstås på to måter: Enten skal det forstås som avtalen med hensyn til den enkelte tvisten, eller som voldgiftsklausulen i den opprinnelige kontrakten mellom partene. Det har formodningen mot seg at adgangen til å regulere taushetsplikt når det gjelder voldgiftsdommen er videre enn for resten av voldgiftsbehandlingen. Hvilken forståelse som er riktig, vil dermed bero på hvordan man skal tolke *”i den enkelte sak”*, jf. drøftelsen foran. Det står videre i forarbeidene at *”[p]artene kan når som helst inngå avtale om taushetsplikt, også etter at dommen foreligger”*. *”[N]år som helst”* må da leses som *”når som helst etter at det er oppstått adgang til å inngå avtale”*.

Som gjennomgangen viser, er uttalelsene i forarbeidene uklare og til dels inkonsistente. Det er problematisk å fastlegge hva som kan utledes fra dem. Forarbeidene gir ingen

⁶² Kolrud mfl. (2007) s. 51.

klare holdepunkter med hensyn til hvordan § 5 første ledd skal forstås. Ved den nærmere fastleggelsen av bestemmelsens innhold synes dermed argumenter å måtte finnes i andre rettskildefaktorer.

Dersom § 5 første ledd skal forstås slik at en konfidensialitetsavtale først kan inngås etter at tvist har oppstått, oppstår det noen problemstillinger som det ikke er noe opplagt svar på. Et spørsmål er om en avtalt plikt til senere å inngå en avtale om taushetsplikt vil være bindende for partene.⁶³ På den ene siden kan man tenke seg at dette vil være en kontraktsrettslig forpliktelse på linje med andre kontraktrettslige forpliktelser, slik at et brudd vil medføre misligholdssanksjoner. På den andre siden vil det at bestemmelsen setter krav til hva som gyldig kan avtales tale mot å anse en slik avtale for bindende. Dersom lovgiver har gitt bestemmelsen for å forhindre at avtaler om taushetsplikt i voldgiftssaker inngås før det oppstår en tvist, vil den bli meningsløs hvis man likevel skal kunne omgå den ved å avtale en slik plikt. Dette taler for at en slik konstruksjon ikke vil stå seg.

En annen problemstilling, dersom § 5 første ledd skal forstås slik at taushetsavtale først kan inngås etter at tvist har oppstått, oppstår for avtaler om konfidensialitet med hensyn til det materielle innholdet av en avtale. Vil en slik taushetsplikt opphøre når det oppstår en voldgiftssak, i og med voldgiftsloven § 5 første ledd? Man kan tenke seg at avtalen for eksempel vil kunne føres som bevis i voldgiftssaken, og at det materielle innholdet i avtalen vil kunne "lekket" på lovlig vis dersom voldgiftsbehandlingen ikke er underlagt taushetsplikt. Sterke hensyn taler mot å gi bestemmelsen så vidtrekkende konsekvenser. Det vil i så fall kunne gjøre det risikabelt å i det hele tatt inngå enkelte avtaler om ting man ikke ønsker at omverdenen skal få kjennskap til. Denne problemstillingen er derfor et sterkt argument mot å tolke uttrykket "*den enkelte sak*" slik at en taushetsavtale først kan avtales etter at det har oppstått en tvist.

⁶³ Berg mfl. (2006) s. 96-97.

Nok et spørsmål oppstår i forhold til lojalitetsplikten i kontraktsforhold.⁶⁴ Det er vanskelig å si noe generelt om innholdet av lojalitetsplikten, men den innebærer i alle fall at man skal ta visse hensyn til den annen part i avtaleforholdet. Dersom det er av stor betydning for en part at enkelte opplysninger blir holdt hemmelige, kan dét være et hensyn man må ta som følge av lojalitetsplikten. Dersom man likevel sprer slike opplysninger, kan det føre til sanksjoner, som for eksempel erstatningsansvar. Lojalitetsplikten er dog ikke ubegrenset. Den begrenses blant annet av partenes rett til å la egne interesser ha forrang. Plikten vil dessuten variere med kontraktsforholdets art.⁶⁵ Spørsmålet er om lojalitetsplikten står svakere i voldgiftssaker etter vedtakelsen av voldgiftsloven, ettersom man der har lovfestet at utgangspunktet er at det ikke skal gjelde taushetsplikt. Dersom det ikke er adgang til å avtale taushetsplikt før det har oppstått en tvist, vil man da risikere at motparten heller ikke er bundet av sin lojalitetsplikt dersom han vegrer å inngå en avtale om taushetsplikt når tvisten først oppstår? Ristvedt og Nisja (2008) sier det slik:

”Et sterkt argument [...] er [...] at lovgiver, ved å vedta voldgiftsloven § 5, på generelt grunnlag har akseptert den handlingen det er tale om.”

På den andre siden, er det vanskelig å finne gode argumenter for en svakere lojalitetsplikt i et avtaleforhold der det oppstår en tvist som skal løses ved voldgift enn for andre saker (hvor det kanskje mer eller mindre tilfeldig ikke oppstår en tvist, eller hvor tvister ikke skal løses ved voldgift). Problemstillingen er uansett nok et eksempel på at en snever forståelse av voldgiftsloven § 5 første ledd, vil kunne få konsekvenser som det ut i fra forarbeidene ikke synes som om lovgiver har vurdert rekkevidden av.

Drøftelsen kan etter dette sammenfattes slik: Den mest nærliggende, men ikke eneste mulige, språklige forståelsen av ordlyden, er at taushetsplikt ikke kan avtales før det oppstår en tvist. Forarbeidene gir ingen klare indikasjoner på hva som er den riktige forståelsen. Sterke reelle hensyn taler for at man ikke skal reservere adgangen til å

⁶⁴ Ristvedt og Nisja (2008) s. 596.

⁶⁵ Hov (2002) s. 41-43.

avtale taushetsplikt til etter at en tvist har oppstått. Hva en domstol vil komme til dersom spørsmålet kommer på spissen, er uvisst. Jeg vil likevel anta at dersom to parter har inntatt en taushetsklausul i sin opprinnelige avtale, vil en domstol ikke sette denne til side med hjemmel i en såpass uklart formulert lovbestemmelse.

2.3 En vurdering av bestemmelsen

Departementets formål med å lovregulere hva som skal gjelde med hensyn til taushetsplikt, var å sikre en lett tilgjengelig regel. Hvordan en regel om taushetsplikt bør utformes for å bli best mulig, alle forhold tatt i betraktning, har vært gjenstand for adskillig diskusjon i voldgiftsmiljøet. Utfordringen er å utforme en regel som fastlegger taushetspliktens grenser, og det på en måte som gjør at regelen både kan bli forstått og brukt på en effektiv måte på ulike forhold. Det er skrevet utallige artikler om temaet taushetsplikt i voldgift, og spørsmålet er regulert på ulike måter i ulike voldgiftsinstitusjoner og, som vi skal se, i (noen veldig få) ulike land. Nesten uansett hvordan spørsmålet er løst, kan man finne svakheter.

Den norske regelen, slik den er utformet nå, er verken særlig praktisk eller lett tilgjengelig. Som jeg har vist over, er det usikkert hvordan den skal forstås. Departementet syntes at utvalgets forslag til løsning var for lite tilgjengelig og for komplisert. Men kanskje er det slik at rettstilstanden med hensyn til taushetsplikt i voldgift ikke er egnet til å bli regulert av en helt enkel regel. I alle fall ikke dersom man ønsker noe annet enn en enten - eller løsning (som for øvrig heller ikke nødvendigvis er noen god løsning). Dette rettsområdet var uoversiktlig og usikkert fra før av. Det eksisterte verken nasjonalt eller internasjonalt noen konsensus om hva som gjaldt med hensyn til taushetsplikt i voldgift. Det er neppe tvilsomt at det var, og fortsatt er, behov for en avklaring av spørsmålet. Den avklaringen er det i første rekke mest praktisk å foreta på det nasjonale plan. Det har blitt uttalt at *”[m]ost national jurisdictions have not addressed the issue (konfidensialitet, min anm.) at all. As shall be seen, those that have seem to produce more questions than answers”*.⁶⁶ Dette ser dessverre også ut til å stemme for norsk retts vedkommende. Unntatt Norge er New Zealand og Spania, så vidt meg bekjent, de

⁶⁶ Paulsson & Rawding (1995) s. 303.

eneste land i verden som har lovfestet en regel om taushetsplikt i voldgift. Dette er blant annet fordi mange land anser temaet for å være for komplisert til å kodifiseres,⁶⁷ noe som for eksempel var årsaken til at det ikke ble lovfestet en bestemmelse om taushetsplikt i den engelske Arbitration Act 1996.⁶⁸ I New Zealand er hovedregelen at dersom partene ikke har avtalt noe annet, skal de ikke "*publish, disclose, or communicate any information relating to arbitral proceedings under the agreement or to an award made in those proceedings.*"⁶⁹ Denne regelen ble vedtatt etter at australsk høyesterett avsa dom i den såkalte Esso-saken, om at det for australsk retts vedkommende ikke lå noen taushetsplikt implisitt i voldgift.⁷⁰ Regelen ble vedtatt for å hindre denne dommen fra å tjene som presedens for domstolene i New Zealand.⁷¹ At den New Zealandske regelen ikke er perfekt, ble påpekt i "*the New Zealand Law Commission Report 83*" under tittelen "*Improving the Arbitration Act 1996*". Der ble det blant annet kommentert at bestemmelsens regulering av hvordan man skal stille seg til alle de behov for unntak fra en taushetsplikt som kan oppstå, ikke var tilstrekkelig.⁷² Også New Zealands forsøk på å lovfeste en enkel regel om taushetsplikt i voldgift, underbygger dermed antakelsen om rettsstilstanden på dette området ikke er egnet til å bli regulert av en enkel bestemmelse. Ved at man ikke har inntatt tilstrekkelig med unntak i regelen, blir den for kategorisk for de behov som kan oppstå. Men på tross av dette, synes den New Zealandske utformingen av bestemmelsen heldigere, og ikke minst klarere med hensyn til hvordan den skal forstås, enn den norske. Også den spanske bestemmelsen pålegger voldgiftsdommerne, partene og institusjonene en utrykkelig taushetsplikt med hensyn til informasjon de får i forbindelse med en voldgiftsbehandling.⁷³

⁶⁷ Bhatia mfl. (2008) s. 96.

⁶⁸ Oakley-White (2003) s. 33.

⁶⁹ New Zealand Arbitration Act, art. 14 (1996).

⁷⁰ Esso Australia Resources Ltd v Plowman, (1994) 1 VR 1.

⁷¹ Williams (1998) s. 216.

⁷² New Zealand Law Commission Report 83: Improving the Arbitration Act 1996 s. 3.

⁷³ Ley 60/2003 de 23 de diciembre, de Arbitraje, art. 24.2.

Å ta inn passusen om at taushetsplikten må avtales ”for den enkelte sak” uten å gi klart uttrykk for hvordan dette skal forstås, er å ta ett skritt frem og to tilbake når det gjelder å regulere hva som gjelder med hensyn til taushetsplikt i voldgiftssaker. Tidligere kunne man i alle fall være sikker på at en taushetsklausul i den opprinnelige avtalen ville stå seg dersom det oppsto en tvist. Det er ikke lenger gitt. Der den ene parten ser seg tjent med at det likevel ikke skal foreligge noen taushetsplikt, for eksempel for å bruke trussel om offentliggjøring av opplysninger som et pressmiddel, er det nå åpent hvilket resultat en domstol vil komme til dersom spørsmålet kommer på spissen.

De to hovedhensynene som først og fremst sto mot hverandre da man vurderte hvilket utgangspunkt voldgiftsloven § 5 første ledd skulle etableres med, var på den ene siden hensynet til rettssamfunnets og allmennhetens behov for kunnskap om voldgiftssaker, og på den andre siden hensynet til at partene kan ha valgt voldgift nettopp ut i fra et ønske om diskresjon. Forarbeidene gir ikke inntrykk av at verken tvistemålsutvalget eller departementet direkte favoriserer det ene eller det andre hensynet, selv om departementet uttaler at ”*ønsket om diskresjon neppe [er] det bærende hensyn bak partenes valg av voldgift fremfor ordinær domstolsbehandling*”,⁷⁴ en uttalelse det nok kan være delte meninger om riktigheten av. Det synes som både utvalget og departementet søker å avbalansere regelen slik at begge hensynene blir best mulig ivaretatt. Utvalget lykkes etter min mening bedre med dette enn departementet, da de etablerer separate regler for voldgiftsbehandlingen og dommen. En sontring mellom de to situasjonene er heldig fordi hensynenes styrke ofte vil variere med dem. Publikums interesse vil på den ene siden normalt være både mest berettiget og størst når det gjelder selve dommen. På den andre siden vil partenes behov for konfidensialitet muligens være størst for selve voldgiftsbehandlingen.

Slik voldgiftsloven § 5 første ledd står i dag, er det usikkert hvordan den er å forstå. Dersom den riktige tolkningen er at en avtale om taushetsplikt først kan inngås etter at det har oppstått en tvist, er det gjort et kraftig innhugg i partsautonomien. Et av kjennetegnene ved kommersiell voldgift, har alltid vært den friheten partene har til å selv bestemme over de regler og den prosedyre som skal komme til anvendelse ved

⁷⁴ Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 83.

avgjørelsen av en tvist. Partene kan ha ulike grunner for å ønske diskresjon rundt voldgiftsbehandlingen. Ofte anses alene det å være involvert i en tvist å kunne være skadelig for eksempelvis et selskaps navn og rykte dersom det blir kjent, selv om det kan være åpenbart at selskapet ikke er å klandre for noe. Et ønske om diskresjon kan også bero på typen av kontrakt som inngås. En årsak kan være at det utveksles forretningshemmeligheter eller sensitiv informasjon som det er å foretrekke at omverdenen ikke får kjennskap til. I andre tilfeller er det tvistens karakter som er årsaken til at diskresjon ønskes. The World Intellectual Property Organization har i sine regler regulert taushetsplikten detaljert, nettopp på grunn av karakteren av tvistene som behandles der.⁷⁵ Alle disse omstendighetene kan en i mange situasjoner kjenne til allerede på kontraktinngåelsesstadiet – lenge før det oppstår noen tvist. Å avskjære partene fra å avtale at det skal være taushetsplikt dersom det oppstår en tvist i disse tilfellene, vil kunne være meget uheldig både for partene og for Norge som alternativ som sete for voldgiftssaker. Dersom det er ønskelig å gjøre Norge til et attraktivt sete for voldgiftssaker, har det formodningen mot seg at en slik regel er et skritt i riktig retning. Regelen vil dessuten kunne komme som en overraskelse på utenlandske parter, spesielt i og med at den foreløpig er ganske unik i internasjonal sammenheng.⁷⁶

Etter min mening vil den beste måten å regulere taushetsplikt i voldgift på, være en deklarasjonsregel om at det ikke foreligger taushetsplikt med mindre partene har avtalt det. Taushetsplikt bør imidlertid som utgangspunkt gjelde for voldgiftsdommerne, partenes advokater og eventuelle andre som utfører arbeid i forbindelse med saken. En avtale om taushetsplikt for partene må kunne inngås på et hvilket som helst tidspunkt. Dette vil riktignok antakelig føre til at en taushetsklausul automatisk tas inn i en del kontrakter, men sett i forhold til de svakhetene som følger med andre måter å regulere taushetsplikten på, mener jeg at dette er noe som må aksepteres. Med en deklarasjonsregel om taushetsplikt som det kan avtales unntak fra, er det i hvert fall helt sikkert at allmennheten og rettssamfunnet ikke vil få noen særlig grad av innsyn. Det er ikke sannsynlig at partene vil avtale unntak for å ivareta andres behov for innsyn. Fra en slik

⁷⁵ Craig mfl. (2000) s. 313.

⁷⁶ Berg mfl. (2006) s. 94.

regel vil det dessuten være vanskelig å lovfeste alle de unntak som kan tenkes praktiske. Tvistemålsutvalgets forslag om at utgangspunktet for voldgiftsbehandlingen skulle være taushetsplikt, mens det motsatte skulle gjelde for dommen er etter min mening også et godt alternativ. Regelen balanserer partenes behov for konfidensialitet og allmennhetens og rettssamfunnets behov for innsyn i avgjørelsen på en god måte. Forslaget inneholder også unntak fra taushetsplikten der det foreligger en lovbestemt opplysningsplikt og der det er nødvendig for å utøve retten etter voldgiftsdommen. Disse unntakene er imidlertid ikke de eneste det kan oppstå behov for, men dette er da også slik jeg ser det forslagets eneste svakhet.

3 The International Chamber of Commerce International Court of Arbitration (“ICC”)

3.1 Instituttets regler om taushetsplikt.

International Chamber of Commerce’s International Court of Arbitration (“ICC”) er et av de mest kjente og prestisjefylte voldgiftsinstituttene i verden. International Court of Arbitration er ikke en domstol i ordets egentlige forstand, men en administrativ enhet som fører tilsyn med voldgiftsprosessen og voldgiftsavjørelsen. ICC administrerer voldgiftssaker over hele verden,⁷⁷ og har vedtatt egne regler: ”Rules of Arbitration”. Partene kan vedta å bruke disse reglene i opprinnelig form, modifisert eller supplert med egne bestemmelser.

Da ICC-reglene skulle revideres til det som ble reglene av 1998, ble det reist spørsmål om det skulle kreves større grad av konfidensialitet, og om dette skulle reguleres mer uttrykkelig. Det ble først fremsatt et forslag om å legge til en generelt utformet bestemmelse som skulle omfatte alle deltakerne i en voldgiftssak. Denne bestemmelsen skulle påby konfidensialitet for all informasjon og alle dokumenter som ble produsert i voldgiftssaken, samt for avgjørelsen, med mindre noe annet var påkrevd i henhold til lov eller var nødvendig for at en av partene skulle kunne håndheve sine rettigheter. Unntak fra utgangspunktet skulle kunne avtales mellom partene. ICC kom imidlertid til at ettersom spørsmålet om konfidensialitet i voldgift var et område i utvikling og konflikt, skulle ikke bestemmelsen vedtas med dette innhold. Det ville være en ulempe dersom bestemmelsen kunne komme i konflikt med relevante nasjonale regler, og dermed ikke få gjennomslagskraft. Det ble dessuten ansett som heldigere å gi partene og voldgiftsdommerne kompetanse til å avtale hva som skal gjelde med hensyn til taushetsplikt særskilt for hver sak, slik at reglene kan bli tilpasset de mange ulike situasjonene som

⁷⁷ Moses (2008) s. 10-11.

kan oppstå.⁷⁸ Til slutt ble en bestemmelse med et mer moderat innhold utarbeidet. Dette ble artikkel 20 (7) i *"Rules of Arbitration"*:

"The Arbitral Tribunal may take measures for protecting trade secrets and confidential information."

Regelen er både saklig og personelt begrenset. Den omhandler *"trade secrets"* og *"confidential information"*. Det er bare voldgiftsdomstolen som gis kompetanse til å ta forholdsregler for å beskytte forretningshemmeligheter og konfidensiell informasjon. Fokus vil særlig være på å hemmeligholde bevis som blir fremlagt i voldgiftssaker, og som relaterer seg til informasjon som av natur stiller særlige krav til konfidensialitet.⁷⁹ Uttrykket *"confidential information"* er ikke definert nærmere, men det er bredt nok til at det også må kunne omfatte dokumenter som er utarbeidet i forbindelse med voldgiftssaken, som for eksempel prosesskrifter og selve avgjørelsen. Også informasjon med annen tilknytning til voldgiftssaken, og til og med dens eksistens, må kunne anses som *"confidential information"*.⁸⁰

Hvorvidt voldgiftsdomstolen har tatt forholdsregler (*"measures"*) i medhold av artikkel 20 (7), vil ha betydning for om det foreligger taushetsplikt, og eventuelt graden og omfanget av taushetsplikten i hver enkelt sak. Voldgiftsdommerne kan for eksempel pålegge partene taushetsplikt med hensyn til en spesiell del av saken, som vitneprov, gjengivelser av voldgiftsbehandlingen eller dokumenter produsert av den ene parten i forbindelse med voldgiftssaken.⁸¹ Men uansett hvilket syn dommerne har på spørsmålet om taushetsplikt i voldgiftssaker, vil de trolig være varsomme med hensyn til de midler de tar i bruk for å ivareta den. Det er ikke noe absolutt prinsipp om konfidensialitet etter ICC-reglene, og dommerne vil dessuten vanligvis ikke ha myndighet til å iverksette

⁷⁸ Derains & Schwartz (1998) s. 264.

⁷⁹ Craig mfl. (2000) s. 314.

⁸⁰ Derains & Schwartz (1998) s. 264.

⁸¹ Jarvin (1997) s. 41.

sanksjoner mot partene dersom de ikke overholder en pålagt plikt.⁸² Men på tross av dette, vil et pålegg om taushetsplikt fra voldgiftsdomstolen kunne ha en slags moralsk autoritet, som partene vil vegre seg for å trosse.⁸³

Artikkel 20 (7) pålegger ikke i seg selv partene noen spesifikk taushetsplikt. Hvorvidt, og i hvilken grad, partene er underlagt en plikt til å bevare konfidensialitet rundt saken vil først og fremst bero på vilkårene i voldgiftsavtalen eller den underliggende kontrakten.⁸⁴ På den måten kan partene tilpasse graden av taushetsplikt til sine egne behov i den konkrete saken. Dersom partene ønsker taushetsplikt, kan de ta inn en klausul om dette i "*Terms of Reference*". "*Terms of Reference*" er et type dokument som brukes i ICC-voldgift. Dokumentet skal inneholde en oppsummering av de ulike krav og påstander i tvisten, og nærmere opplysninger om hvilke prosessuelle regler som skal gjelde. Dokumentet forberedes av domstolen og signeres av partene. Partene står også fritt til å avtale hvilke konsekvenser det skal få dersom en avtale om taushetsplikt ikke blir overholdt.⁸⁵ Dersom partene ikke er enige om at de skal ha taushetsplikt i forbindelse med saken, kan den ene parten anmode voldgiftsdomstolen om å pålegge dette ("*take measures*", se over). En vanskelig situasjon, som antakelig kun unntaksvis er aktuell, kan oppstå hvis en av partene ønsker at informasjon som de anser viktig for saken kun skal forelegges for voldgiftsdomstolen, og ikke for den andre parten. Begrunnelsen kan være at de frykter at den andre parten skal misbruke informasjonen. Det kan for eksempel dreie seg om tekniske hemmeligheter på et område hvor partene er direkte konkurrenter. I en slik situasjon må voldgiftsretten foreta en avveining av viktigheten av å beskytte den konfidensielle informasjonen mot prinsippet om kontradiksjon.⁸⁶

⁸² Craig mfl. (2000) s. 314-315.

⁸³ Derains & Schwartz (1998) s. 265.

⁸⁴ Bühler & Webster (2008) s. 308.

⁸⁵ Craig mfl. (2000) s. 312.

⁸⁶ Schäfer mfl. (2005) s. 107.

For alle som arbeider i ICC Court of Arbitration (CoA), uansett funksjon, reguleres plikten til å bevare konfidensialitet omkring arbeidet av artikkel 6 i *”Statutes of the International Court of Arbitration”*. Artikkel 6 fastslår at

”The work of the Court is of a confidential nature which must be respected by everyone who participates in that work in whatever capacity. The Court lays down the rules regarding the persons who can attend the meetings of the Court and its Committees and who are entitled to have access to the materials submitted to the Court and its Secreteriat.”

Artikkel 1 i *”Internal Rules of the International Court of Arbitration”* har overskriften *”Confidential Character of the Work of the International Court of Arbitration”*, og regulerer mer detaljert hva som gjelder med hensyn til taushetsplikt i forbindelse med arbeidet ved CoA. Også artikkel 3 (2) inneholder en regel om arbeidets konfidensielle natur. Sekretariatet er meget nøye med å bevare konfidensialiteten rundt sakene. For ikke å avsløre navnene på partene, er voldgiftssaker stort sett bare referert til som et nummer. Med hensyn til avgjørelsene, bestemmer ICC Arbitration Rules artikkel 28 (2) at

”Additional copies certified true by the Secretary General shall be made available on request and at any time to the parties, but to no one else.”

Dommer publiseres likevel, men i anonymisert form. Ikke bare partenes navn, men også andre detaljer, som for eksempel hvilken bransje partene er i, anonymiseres.⁸⁷ ICC er det voldgiftsinstituttet som hyppigst publiserer sine avgjørelser.⁸⁸ Dette skjer hovedsaklig i ICC International Court of Arbitration Bulletin.

⁸⁷ Craig mfl. (2000) s. 311-312.

⁸⁸ Moss (1999) s. 66.

Det er ingen bestemmelse i ICC-reglene som uttrykkelig regulerer voldgiftsdommernes taushetsplikt. De blir imidlertid informert om at det påhviler dem en slik plikt når de aksepterer et engasjement hos ICC.⁸⁹ Craig mfl. (2000) skriver dessuten at

”[t]he ethical duty of confidentiality which they are expected to respect may be compared to that set out by the International Bar association’s ethic for Arbitrators at Article 9:

The deliberations of the arbitral tribunal, and the contents of the award itself, remain confidential in perpetuity unless the parties release the arbitrators from this obligation. An arbitrator should not participate in, or give any information for the purpose of assistance in, any proceedings to consider the award unless, exceptionally, he considers it his duty to disclose any material misconduct or fraud on the part of his fellow arbitrators.”⁹⁰

For vitner og eventuelle andre tredjeparter, er det ikke klart hva som gjelder med hensyn til taushetsplikt.⁹¹ Dersom det ikke foreligger et kontraktmessig grunnlag, er det lite trolig at de er rettslig bundet til å ikke avsløre noe om saken. Også det at partene som utgangspunkt ikke er bundet av en taushetsplikt etter ICC-reglene, gjør at det ville vært naturlig at det fremgikk spesifikt dersom vitner likevel var underlagt en slik plikt. Et annet spørsmål, er om de tiltak voldgiftsretten kan iverksette i medhold av artikkel 20 (7) vil være rettslig bindende for vitner. Det er det nok tvilsomt at de vil være, selv om de kanskje vil virke normgivende, på samme måte som for partene.

Det fremgår av ICC Rules of Arbitration artikkel 21 (3) at ICC-voldgift er en privat form for tvisteløsning, og at offentligheten ikke har noen rett til å delta i, eller bli informert om, voldgiftsbehandlingen.

⁸⁹ Craig mfl. (2000) s. 312.

⁹⁰ Craig mfl. (2000) s. 312.

⁹¹ Craig mfl. (2000) s. 312.

3.2 Forholdet mellom voldgiftsloven § 5 første ledd og ICC-reglene

I det følgende skal jeg se på hvordan forholdet mellom voldgiftsloven § 5 første ledd og ICC-reglene blir der en voldgiftssak som skal gå som ICC-voldgift skal ha sete i Norge. Det legges til grunn at partene har vedtatt ICC-reglene uten å tilpasse eller endre dem.

Voldgiftsloven § 5 første ledd har, som vist over i punkt 2, som utgangspunkt at det ikke gjelder noen taushetsplikt med hensyn til voldgiftsbehandlingen med mindre det motsatte er avtalt for den enkelte sak. Spørsmålet er om ICC-reglene har et innhold som strider i mot denne bestemmelsen, slik at reglene ikke fullt ut vil ha gjennomslag for en voldgiftssak som har sete i Norge.

Den aktuelle bestemmelsen i ICC-reglene er artikkel 20 (7). Spørsmålet er om det at voldgiftsdomstolen kan "*take measures*" for å beskytte forretningshemmeligheter og konfidensiell informasjon er forenlig med voldgiftsloven § 5 første ledd. Ved at partene vedtar at ICCs voldgiftsregler skal komme til anvendelse dersom det oppstår en tvist i kontraktsforholdet, gir de samtidig voldgiftsdomstolen kompetanse til å pålegge taushetsplikt dersom den finner det nødvendig. Voldgiftsretten vil imidlertid kun gjøre dette i forbindelse med hver enkelt sak. Dersom vedtakelsen av å anvende ICC-reglene først skjer i forbindelse med at det har oppstått en tvist, synes dette uproblematisk. Partsautonomien tilsier at partene sammen må kunne gi voldgiftsretten kompetanse til å bestemme dette. Dersom partene allerede i den opprinnelige avtalen seg imellom vedtar at ICC-reglene skal komme til anvendelse på fremtidige tvister, oppstår spørsmålet om dette er i samsvar med kravet om at en avtale som fraviker utgangspunktet i voldgiftsloven § 5 kun kan skje for "*den enkelte sak*". Som drøftet over i punkt 2.2 er det usikkert hva som skal legges i uttrykket "*den enkelte sak*". Men selv om uttrykket skal forstås i betydningen "den enkelte voldgiftssak" synes det ikke problematisk i forhold til artikkel 20 (7). Hovedhensynet bak en slik regel må være at behovet for taushetsplikt da vurderes konkret for den aktuelle saken. Dette hensynet vil ivaretas selv om det i den opprinnelige avtalen vedtas at ICC-reglene skal komme til anvendelse, da voldgiftsdomstolen kun vil beslutte "*measures*" konkret for den enkelte sak. Det synes derfor tvilsomt at en domstol vil sette artikkel 20 (7) til side med henvisning til at den er i strid med voldgiftsloven § 5 første ledd, uansett hvordan bestemmelsen er å forstå.

Når det gjelder den konfidensialitetsplikten som følger av artikkel 1 i de interne reglene og artikkel 6 i statuttene, gjelder den kun for de som deltar i arbeidet ved voldgiftsretten. Disse bestemmelsene må anses som interne bestemmelser for instituttet, og ikke som noe som partene vedtar. Dette følger nokså klart av at de er tatt inn i henholdsvis statuttene og de interne reglene. Det betyr i så fall at alle som arbeider ved ICC-instituttet vil være underlagt taushetsplikt på grunn av sin stilling uavhengig av hva som følger av voldgiftsloven § 5 første ledd. Voldgiftsloven § 5 første ledd har ikke som formål å regulere forholdet internt i voldgiftsinstituttene.

Dersom reglene likevel ikke kan anses å være bindende som interne bestemmelser, blir spørsmålet om det er adgang til å på forhånd (før en tvist har oppstått) vedta regler som underlegger instituttet og voldgiftsdommerne taushetsplikt i forbindelse med en eventuell fremtidig voldgiftssak. Som nevnt i punkt 2.1, retter ikke voldgiftsloven § 5 første ledd seg mot noen bestemte personer. Utgangspunktet i bestemmelsen må dermed antakelig forstås slik at heller ikke de som arbeider ved instituttet og voldgiftsdommerne er underlagt taushetsplikt. Vil artikkel 1 i de interne reglene og artikkel 6 i statuttene da stride mot voldgiftsloven § 5 første ledds bestemmelse om at taushetsplikt må avtales for den enkelte sak? Det er som nevnt i punkt 2.2 usikkert hvordan dette uttrykket skal forstås. Dersom *”hver enkelt sak”* skal forstås i vid forstand, er forholdet mellom § 5 første ledd og artikkel 1 i de interne reglene og artikkel 6 i statuttene uproblematisk. Dersom uttrykket skal forstås slik at en avtale om taushetsplikt først kan inngås når det har oppstått en tvist, vil reglene antakelig måtte vedtas på nytt når tvisten oppstår dersom ICC-bestemmelsene skal stå seg. Selv om taushetsplikt da kun er avtalt for instituttet, er det ikke gjort unntak for dette i voldgiftsloven § 5 første ledd. Om partene kan binde de ansatte i instituttet og voldgiftsdommerne ved en slik avtale, er uansett lite trolig. De vil antakelig føle seg mer bundet av de reglene som er gitt av instituttet enn av partenes avtale om å benytte seg av reglene.

ICC-reglene pålegger ikke partene noen taushetsplikt ut over hva voldgiftsretten kan pålegge dem ved behov. Dermed oppstår det ingen motstrid i forhold til voldgiftsloven § 5 første ledd. Dersom partene ønsker at voldgiftsbehandlingen skal være underlagt taushetsplikt, vil de måtte avtale dette særskilt. Det er det full anledning til etter ICC-reglene. Der voldgiftssaken skal gjennomføres i Norge, blir spørsmålet om en klausul

om dette i den opprinnelige avtalen vil stå seg, eller om det først kan avtales etter at tvisten har oppstått. Dette beror på hvordan man skal tolke passusen ”*den enkelte sak*”, jf. punkt 2.2 ovenfor.

4 The London Court of International Arbitration (LCIA)

4.1 Instituttets regler om taushetsplikt

London Court of International Arbitration (LCIA) er verdens eldste internasjonale voldgiftsinstitutt. Heller ikke LCIA er en domstol i ordets tradisjonelle betydning. LCIA er voldgiftsinstituttets overvåkende organ, og er den øverste autoritet når det gjelder riktig anvendelse av LCIA-reglene. Det er også LCIA som har ansvaret for å oppnevne voldgiftsretten. LCIA-voldgift trenger ikke å ha sete i London, instituttet kan administrere voldgiftssaker hvor enn partene måtte ønske.⁹²

LCIA-reglene pålegger partene en utstrakt taushetsplikt både med hensyn til prosessen og avgjørelsen. Artikkel 30 (1) i LCIA Rules lyder som følger:

"[U]nless the parties expressly agree in writing to the contrary, the parties undertake as a general principle to keep confidential all awards in their arbitration, together with all materials in the proceedings created for the purpose of the arbitration, and all other documents produced by another party in the proceedings not otherwise in the public domain - save and to the extent that disclosure may be required of a party by legal duty, to protect or pursue a legal right or to enforce or challenge an award in bona fide legal proceedings before a state court or other judicial authority."

I henhold til artikkel 30 (1) kreves det altså at både voldgiftsbehandlingen, avgjørelsen og alt relevant materiale behandles konfidensielt av partene. Det er gjort unntak hvis det er nødvendig å gi ut informasjon på grunn av en lovpålagt rett eller plikt. Dersom partene ikke ønsker en så omfattende taushetsplikt som den som følger av reglene, må de i henhold til bestemmelsen avtale dette skriftlig.

⁹² Moses (2008) s. 11-12.

Artikkel 30 (2) fastslår at også voldgiftsrettens rådslagninger skal holdes hemmelige av voldgiftsdommerne:

”The deliberations of the Arbitral Tribunal are likewise confidential to its members, save and to the extent that disclosure of an arbitrator’s refusal to participate in the arbitration is required of the other members of the Arbitral Tribunal under Articles 10 and 26.”

I hvilken grad voldgiftsdommerne ut over dette er underlagt taushetsplikt, fremgår ikke av reglene. Av artikkel 32 (2) følger det imidlertid at

”In all matters not expressly provided for in these Rules, the LCIA Court, the Arbitral Tribunal and the parties shall act in the spirit of these Rules [...]”.

Det må antas at å behandle alt som har med en LCIA-sak å gjøre konfidensielt, er å handle *”in the spirit of these Rules”*. Den omfattende taushetsbestemmelsen i artikkel 30 taler for dette. Dersom ikke voldgiftsdommerne har taushetsplikt på lik linje med partene, vil den reelle betydningen av artikkel 30 (1) dessuten kunne bli liten. Poenget med at partene er underlagt taushetsplikt, er at de skal kunne føle seg trygge på at den andre parten ikke avslører omstendigheter med tilknytning til voldgiftsbehandlingen. Dersom voldgiftsdommerne fritt skulle kunne informere utenforstående om det samme, ville denne tryggheten bli nokså illusorisk. Voldgiftsdommerne må dermed anses å ha taushetsplikt også utover rådslagningene, altså for resten av voldgiftsbehandlingen, dommen og eventuelle andre forhold.

Til forskjell fra ICC, publiserer ikke LCIA sine avgjørelser, med mindre partene og domstolen samtykker til det, jf. LCIA Arbitration Rules artikkel 30 (3). Dette samtykket må gis skriftlig.

Både partene og voldgiftsdommerne er altså underlagt taushetsplikt etter LCIA-reglene. Hva som gjelder for tredjepersoner, som vitner og eksperter, fremgår imidlertid ikke. Det er antakelig slik at disse ikke er bundet av taushetsplikt med mindre de signerer

separate taushetserklæringer.⁹³ Det kan ikke være tilstrekkelig til å underlegge tredjepersoner taushetsplikt at partene og dommerne er underlagt en slik plikt (se om vitners taushetsplikt i punkt 2.1). Annerledes stiller det seg dersom engelsk rett er utfyllende bakgrunnsrett. Etter engelsk rett er det antatt at også vitner er omfattet av taushetsplikt, ettersom konfidensialitet er ansett som en iboende del av voldgift.⁹⁴

LCIA Arbitration Rules artikkel 30 kom til som en reaksjon på manglende regulering av taushetspliktsspørsmålet i den engelske Arbitration Act 1996. Bestemmelsen ble ansett som kontroversiell av voldgiftspraktikere og akademikere i London.⁹⁵ Den regulerer spørsmålet om taushetsplikt meget detaljert, og innebærer i utgangspunktet en svært omfattende konfidensialitetsplikt. Gjennomslagskraften til en så omfattende regel vil kunne være utsatt, og en så utstrakt taushetsplikt stemmer ikke nødvendigvis alltid med partenes behov. Selv om det er gjort unntak for tilfeller der avsløring av deler av innholdet i voldgiftsbehandlingen er nødvendig på grunn av en lovpålagt rett eller plikt, kan det oppstå andre situasjoner som gjør det vanskelig for en part å overholde taushetsplikten. Det kan forekomme at en part har plikt til å videreformidle visse opplysninger til bestemte tredjeparter. Dette kan være plikter som ikke er lovpålagt, men som for eksempel følger av en kontraktsrettslig forpliktelse, eller for øvrig et helt legitimt forretningsmessig behov. Parten vil da komme i den ubekvemme situasjonen at vedkommende må velge mellom å avstå fra å oppfylle en plikt til å gi visse opplysninger og å bryte taushetsplikten.⁹⁶

LCIA Arbitration Rules artikkel 19 (4) konstaterer at voldgiftsbehandlingen er privat (*"shall be in private"*) med mindre partene skriftlig har blitt enige om det motsatte, eller voldgiftsretten bestemmer noe annet. At voldgiftsbehandlingen er privat betyr at offentligheten ikke kan kreve adgang.

⁹³ Moses (2008) s. 49.

⁹⁴ Ristvedt og Nisja (2008) s. 594.

⁹⁵ Brown (2000) s. 994.

⁹⁶ Oldenstam & von Pachelbel (2006) s. 33-34.

4.2 Forholdet mellom voldgiftsloven § 5 første ledd og LCIA-reglene

Voldgiftsloven § 5 første ledd har motsatt utgangspunkt enn LCIA artikkel 30.

Spørsmålet som skal drøftes i det følgende er hvordan forholdet mellom de to bestemmelsene er der en voldgiftssak som skal gå som LCIA-voldgift har sete i Norge.

Det må skilles mellom situasjonen der partene på generelt grunnlag, i den opprinnelige avtalen, har vedtatt å bruke LCIA-voldgift dersom det skulle oppstå en tvist, og situasjonen hvor partene vedtar å løse en konkret tvist med LCIA-voldgift etter at tvisten har oppstått.

Der partene i den opprinnelige avtalen har inntatt en klausul om at eventuelle fremtidige tvister skal løses ved LCIA-voldgift, oppstår spørsmålet om taushetsplikt med dette anses som inngått *”for den enkelte sak”*, jf. voldgiftsloven § 5 første ledd. Det første spørsmålet er om en henvisning til at LCIA-reglene skal anvendes ved en eventuell voldgiftssak anses som *”en generell henvisning til en standardkontrakt som inneholder en bestemmelse om taushetsplikt”*, jf. Ot.prp. nr. 27 (2003-2004) s. 88. I følge forarbeidene er en slik henvisning ikke tilstrekkelig til å binde partene til taushetsplikt, taushetsplikten anses da ikke inngått *”for den enkelte sak”*. Spørsmålet er om LCIA-regelverket anses som en *”standardkontrakt”*. Forarbeidene gir ingen veiledning om dette. Det foreligger ingen legaldefinisjon av hva en standardkontrakt er. Woxholth beskriver standardavtaler som *”avtaler som er standardiserte, slik at samme avtaletekst kan anvendes i fremtiden i mange partsforhold.”*⁹⁷ Haaskjold skriver at

*”[M]ed standardvilkår menes kontraktvilkår som er utarbeidet på forhånd, og som tilsiktes anvendt i et ubestemt antall fremtidige, konkrete kontraktforhold av en nærmere bestemt type. [...] Vilkårene får [dermed] ofte et generelt preg, og de vil som regel ha færre individualiserende eller partsspesifikke momenter enn det man vanligvis finner i individuelt forhandlede (”skreddersydde”) kontrakter.”*⁹⁸

⁹⁷ Woxholth (2006) s. 52.

⁹⁸ Haaskjold (2002) s. 166.

Så langt kan det se ut som om LCIA-reglene passer inn under definisjonen. Reglene er utarbeidet på forhånd, og de er ikke tilpasset partenes individuelle behov. De er tilsiktet anvendt i et ubestemt antall fremtidige voldgiftssaker, og på den måten kan en si at de er standardiserte. Dersom partene ønsker å tilpasse reglene, må de selv endre de bestemmelsene de ønsker ved avtale. På den andre siden kan det tenkes at det forarbeidene tar sikte på å ramme med uttalelsen om *”en generell henvisning til en standardkontrakt som inneholder en bestemmelse om taushetsplikt”*, er standardavtaler som inneholder en voldgiftsklausul, samt en klausul om taushetsplikt. Et eksempel på en slik avtale, er NTK 07 (Norsk totalkontrakt 2007), som utvilsomt er en standardkontrakt. I NTK 07 artikkel 38.2 fastslås det at tvister som måtte oppstå i forbindelse med eller som et resultat av kontrakten skal løses ved voldgift. Artikkel 34 inneholder en konfidensialitetsbestemmelse. Det følger videre av artikkel 38.2 at voldgiftsforhandlingen og voldgiftsdommen ikke er offentlig. Det samme følger dog av voldgiftsloven § 5 annet ledd. Det er uklart hvorfor det er tatt inn en bestemmelse om dette i kontrakten, mens forholdet til taushetsbestemmelsen i artikkel 34, som er det som faktisk kan vise seg å være problematisk, ikke er nevnt. Kaasen skriver følgende om voldgiftslovens forhold til NTK 05 (som inneholder de samme bestemmelsene som NTK 07):

”Videre heter det (i proposisjonens spesialmotiver til § 5): Avtale om taushetsplikt må avtales særskilt for den enkelte voldgiftssak. En generell henvisning til en standardkontrakt som inneholder en bestemmelse om taushetsplikt, er ikke tilstrekkelig. Av dette følger at en generell avtale om at mulig fremtidig voldgift vedrørende spørsmål tilknyttet et kontraktsforhold skal være undergitt taushetsplikt, ikke er tilstrekkelig til å fravike lovens deklarasjonsregel. Det kreves en avtale i tilknytning til den enkelte aktuelle tvist.”⁹⁹

Kaasen har antakelig rett i at lovgiver med sin uttalelse angående henvisninger til standardkontrakter mente å omfatte kontrakter som NTK 05 og 07 og lignende standardavtaler. Imidlertid mener han tilsynelatende at bestemmelsen omfatter avtaler

⁹⁹ Kaasen (2006) s. 877.

om taushetsplikt i fremtidige voldgiftssaker generelt. At denne forståelsen av § 5 første ledd er den riktige, er på ingen måte sikkert. Tolkningen er bare en av flere mulige. Se punkt 2.2 ovenfor om dette.

LCIA-reglene kan altså synes å passe inn under definisjonen av en standardkontrakt. Selv om voldgiftsinstituttene regler som oftest ikke omtales som standardkontrakter, kan det tenkes at lovgiver mente å omfatte henvisninger til alle typer av regler som kan oppfattes som ”standard”, uavhengig av om de anses som standardkontrakter i tradisjonell forstand. Formålet med å omfatte alle slike regler, må i så fall være at partene da må ta stilling til hvorvidt de ønsker taushetsplikt i voldgiftssaken etter at tvisten har oppstått. Ved å bestemme at en henvisning til reglene ikke er tilstrekkelig, forhindrer man at taushetsplikt blir vedtatt nærmest automatisk, bare fordi kontrakten kanskje tilfeldigvis inneholder en bestemmelse om det. Faren for dette er imidlertid antakelig større ved bruk av ”typiske” standardkontrakter enn ved en vedtakelse av at et spesielt voldgiftsinstituts regler skal anvendes der det oppstår en tvist. Der partene vedtar regler spesielt med tanke på en eventuell senere voldgiftssak, er de seg mest sannsynlig mer bevisste hva de prosessuelle reglene går ut på enn der disse nærmest bare er et vedheng til den opprinnelige avtalen. Det kan videre pekes på at det ville vært naturlig at lovgiver presiserte det dersom det var meningen å utelukke taushetsplikt basert på en vedtakelse av å bruke for eksempel LCIAAs regler dersom det kom til en voldgiftssak. Selv om ikke flertallet av voldgiftssaker går som institusjonsvoldgift, er det heller ikke uvanlig at de gjør det. De utgjør dermed et praktisk eksempel som ikke uten videre faller inn under uttrykket ”standardkontrakt”.

Det kan også settes spørsmålsteget ved hvor stor vekt det er forsvarlig å legge på bemerkningen om standardkontrakter i forarbeidene. I en dom inntatt i Rt. 2008 side 1263 uttaler Høyesterett følgende om bruk av forarbeider ved forståelsen av en bestemmelse i tvisteloven:

”Ankeutvalet går ikkje inn på det nærare innhaldet i førearbeida. Det er her tale om sentrale reglar både for profesjonelle og ikkje-profesjonelle brukarar, der det er avgjerande at reglane kan fastslåast gjennom å lese lovteksten og ikkje gå

inn på lovførearbeid eller rettspraksis. På same måte som lagmannsretten legg derfor ankeutvalet avgjerande vekt på ordlyden i lova.”

Voldgift er mest brukt av profesjonelle parter. Dette kan gjøre at kravet til klar lovtekst modereres noe. Det fremgår ikke klart av ordlyden i voldgiftsloven § 5 første ledd at dersom man viser til et voldgiftsinstituttts regler, vil ikke en eventuell bestemmelse om taushetsplikt i reglene komme til anvendelse. Det fremgår, som vist ovenfor, heller ikke klart av forarbeidene, som i det hele tatt er temmelig uklare når det gjelder hva som kan avtales når, og hvordan. Etter dette ser jeg det som mest nærliggende å anta at en henvisning til LCIA-reglene ikke kan anses som *”en generell henvisning til en standardkontrakt som inneholder en bestemmelse om taushetsplikt”*, men løsningen er på ingen måte opplagt.

Dersom en henvisning til LCIA-reglene i partenes opprinnelige avtale ikke blir ansett som en *”henvisning til en standardkontrakt”*, oppstår nok en gang spørsmålet om betydningen av passusen *”den enkelte sak”* i voldgiftsloven § 5 første ledd, se punkt 2.2 ovenfor. Dersom den riktige forståelsen er at taushetsplikt først kan avtales etter at det har oppstått en konkret tvist, synes det tvilsomt at reglene om taushetsplikt i LCIA-reglene vil stå seg dersom de ikke blir bekreftet vedtatt på ny etter at tvisten har oppstått. I så fall ville jo taushetsplikten i realiteten ha blitt avtalt før tvisten oppsto. Dersom uttrykket skal forstås slik at det ikke gjelder noen begrensning med hensyn til når man kan avtale taushetsplikt, kan jeg ikke se at forholdet mellom reglene er problematisk.

Situasjonen hvor partene vedtar å løse en konkret tvist med LCIA-voldgift etter at tvisten har oppstått, er uproblematisk i forhold til voldgiftsloven § 5 første ledd. Taushetsplikten som følger av LCIA-reglene vil da være avtalt i forbindelse med den aktuelle saken, slik at lovens krav oppfylles uansett hvilken forståelse av voldgiftsloven § 5 første som legges til grunn.

5 Stockholm Chamber of Commerce Arbitration Institute

5.1 Instituttets regler om taushetsplikt

The Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce (SCC), eller Stockholm Handelskammars Skiljedomsinstitut, var tidligere kjent som en nøytral plass for å løse øst-vest relaterte handelstvister. I dag anses SCC som et av verdens ledende voldgiftsinstitutter. SCC har egne voldgiftsregler, og de for tiden gjeldende reglene trådte i kraft i 2007. Disse kan vedtas slik de står, eller modifiseres i medhold av partenes avtale.

Den sentrale konfidensialitetsbestemmelsen i Skiljedsregler för Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut § 46 bestemmer at

”[S]åvida parterna inte bestämt annat skall Institutet och skiljenämnden iaktta sekretess (konfidensialitet, min anm.) avseende skiljeförfarandet och skiljedomerna.”

På samme måte følger det av § 9 i bilag 1 til reglene at

”Institutet skall iaktta sekretess avseende skiljeförfarandet och skiljedomerna [...]”

SCCs voldgiftsregler pålegger altså voldgiftsdomstolen og alle som arbeider ved SCC-instituttet en konfidensialitetsplikt vedrørende voldgiftsbehandlingen. Det må antas at voldgiftsdommerne anses som en del av ”skiljenämnden”. Voldgiftsdommerne er ikke ansatt i SCC, men ved å ha antatt et engasjement som SCC-voldgiftsdommer må de imidlertid anses å ha akseptert de reglene som gjelder for SCC-voldgift. For øvrig viser jeg til punkt 3.1 og fremstillingen av dommernes taushetsplikt der.

For svensk retts vedkommende har det blitt hevdet at også partenes advokater, basert på det engasjementet de har påtatt seg, er underlagt taushetsplikt.¹⁰⁰ SCC-reglene har imidlertid ingen bestemmelse som regulerer hva som gjelder for partenes advokater. En taushetsplikt for advokatene må dermed i tilfelle følge av andre grunnlag, som for eksempel gjeldende rett på voldgiftsstedet. Se punkt 2.1 for norsk retts vedkommende.

Partene er ikke underlagt taushetsplikt etter SCC-reglene. Da voldgiftsreglene skulle revideres, ble det opprinnelig foreslått at det skulle gjelde taushetsplikt også for partene, men forslaget møtte motstand. Mange mente at en taushetsplikt som også omfattet partene ville kunne komme i konflikt med lovpålagte plikter eller rettigheter til å legge frem informasjon, for eksempel i forbindelse med en retts sak hvor en av partene ønsket å få voldgiftsdommen erklært ugyldig. Oppfatningen var at det ville være vanskelig å regulere de potensielle unntakene fra en taushetsplikt på en tilfredsstillende måte. SCC fant derfor ut at det var å foretrekke at partene selv må avtale en eventuell taushetsplikt, basert på egne ønsker og behov.¹⁰¹

Heller ikke for tredjemenn som vitner, sakkyndige og lignende er taushetsplikt regulert i SCC-reglene. Uten at det foreligger et særskilt grunnlag, som en avtale eller taushetserklæring, vil de derfor ikke være underlagt noen slik plikt. Det ville vært naturlig at det fremgikk eksplisitt dersom vitner var underlagt taushetsplikt, spesielt ettersom ikke partene er det. Vitner, sakkyndige og andre har heller ikke det samme tilknytningsforholdet til SCC-instituttet og voldgiftsdomstolen som ansatte og dommerne. Det er dermed ikke naturlig å tolke § 46 slik at bestemmelsen også omfatter dem.

At det skal gjelde konfidensialitet om voldgiftsbehandlingen ("*skiljeförfarandet*") må bety at både selve sakens eksistens og alt som fremkommer både muntlig og skriftlig under saken er omfattet. At voldgiftsdommen er nevnt i bestemmelsen er egentlig overflødig. Årsaken til at man likevel ønsket å nevne den spesielt, er den samme som for den norske bestemmelsen i voldgiftsloven § 5 første ledd: Det skal ikke være noen

¹⁰⁰ Madsen (2007) s. 195.

¹⁰¹ Magnusson & Shaughnessy (2006) s. 58-59.

tvil om at også denne anses som en del av voldgiftsbehandlingen, og dermed (i dette tilfellet) skal behandles konfidensielt av voldgiftsinstituttet.¹⁰²

Det er antatt at voldgiftsdommerne, i medhold av konfidensialitetsbestemmelsene, har kompetanse til å pålegge partene og deres advokater å bevare konfidensialitet omkring enkelte ting i forbindelse med voldgiftsbehandlingen. Dette kan for eksempel være dokumenter som inneholder spesielt følsom informasjon, opplysninger som stammer fra vitner og liknende ting. Partene kan også anmode voldgiftsdomstolen om å klassifisere visse dokumenter som konfidensielle.¹⁰³ Dette ligner på løsningen etter ICC-reglene.

5.2 Forholdet mellom voldgiftsloven § 5 første ledd og SCC-reglene

Der en voldgiftssak som skal gå som SCC-voldgift skal ha sete i Norge, oppstår det spørsmål om konfidensialitetsreglene i SCC er i overensstemmelse med voldgiftsloven § 5 første ledd.

Der SCC-reglene vedtas først etter at det har oppstått en tvist, oppstår det ingen problemer i relasjon til voldgiftsloven § 5 første ledd. Taushetsplikten er da utvilsomt avtalt for "den enkelte sak" uansett hvordan uttrykket er å forstå.

Like klart er det ikke dersom SCC-reglene vedtas i den opprinnelige avtalen mellom partene. Spørsmålet er om § 46 i SCC-reglene har et slikt innhold at det strider mot bestemmelsen i voldgiftsloven § 5 første ledd om at taushetsplikt må avtales for "*den enkelte sak*". § 46 pålegger alle som arbeider ved SCC-instituttet og i voldgiftsdomstolen en konfidensialitetsplikt vedrørende voldgiftsbehandlingen. Spørsmålet er om bestemmelsen kun er som noe partene avtaler ved at de vedtar å bruke SCC-reglene, eller om den også må anses som en intern bestemmelse for instituttet. SCC-reglene § 1 sier at

¹⁰² Magnusson & Shaughnessy (2006) s. 59.

¹⁰³ Madsen (2007) s. 178.

”Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut (”Institutet”) ansvarar för administrationen av tvister i enlighet med Skiljedomregler för Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut (”Reglerna”) och andra förfaranden eller regler som har bestemts av parterna. [...]”

Denne bestemmelsen tyder på at reglene også anses som bindende internt i SCC. Dette betyr i så fall at alle som arbeider ved SCC-instituttet vil være underlagt taushetsplikt på grunn av sin stilling uavhengig av hva som følger av voldgiftsloven § 5 første ledd. Som nevnt i punkt 3.2, tar ikke § 5 første ledd sikte på å regulere forholdet internt i voldgiftsinstituttene. For øvrig følger omtrent den samme taushetsplikten som den som følger av § 46 av § 9 i bilag 1 til SCC-reglene. Bilag 1 inneholder reglene om instituttets organisasjon. Disse må i alle fall antas å være bindende internt i ICC.

For det tilfellet at reglene ikke kan anses å være bindende som interne bestemmelser, blir spørsmålet om det er adgang å på forhånd vedta regler som underlegger instituttet taushetsplikt i forbindelse med en eventuell fremtidig voldgiftssak. Se drøftelse av dette i punkt 3.2.

6 Oslo Handelskammers Institutt for Voldgift og Alternativ Tvisteløsning

6.1 Instituttets regler om taushetsplikt

Oslo Handelskammers Institutt for Voldgift og Alternativ Tvisteløsning (OHK) er et organ innen Oslo Handelskammer. Instituttet tilbyr privat behandling av forretnings-tvister i både nasjonale og internasjonale forhold. OHK har egne voldgiftsregler. Også disse kan partene tilpasse sitt eget behov dersom det er ønskelig.

Oslo Handelskammers Institutt for Voldgift og Alternativ Tvisteløsning reviderte sine regler i anledning vedtakelsen av voldgiftsloven som trådte i kraft 1. januar 2005.

Artikkel 12 har overskriften *”Taushetsplikt”*. Bestemmelsen fastslår at

”Hvis partene ikke har avtalt noe annet, er voldgiftsbehandlingen og voldgiftsrettens avgjørelse undergitt taushetsplikt”.

Også her har man sett det nødvendig å nevne avgjørelsen særskilt, selv om det neppe kan være tvil om at den må anses som en del av voldgiftsbehandlingen. Voldgiftsbehandlingen må også her anses å omfatte alle forhold knyttet til en voldgiftssak, se punkt 2.1.

Det er ikke gjort noen unntak i taushetsplikten i henhold til artikkel 12, slik det for eksempel er gjort i LCIA-reglene. Der er det unntak for de tilfellene hvor det følger av en lovpålagt rett eller plikt at det er nødvendig å avdekke noe. At det ikke følger et slikt unntak av OHK-reglene kan være en ulempe i og med at bestemmelsen da ikke alltid vil kunne etterleves fullt ut etter sin ordlyd. Et børsnotert selskap vil for eksempel ha en forpliktelse til å annonsere visse opplysninger der de er etablert.¹⁰⁴ Denne plikten kan komme i konflikt med den absolutte regelen som oppstilles i OHK-reglene. Det kan

¹⁰⁴ Schäfer mfl. (2005) s. 107.

riktignok hevdes at unntak for lovpålagte rettigheter og plikter er så selvsagt at det ikke trengs å tas med i bestemmelsen. Men da oppstår det et spørsmål om hvor man skal trekke grensen. En del unntak som kan være praktiske er kanskje ikke lovregulerte, men like fullt legitime. Se om dette i punkt 4.2.

I motsetning til de andre instituttene regler er ikke reglene for Oslo Handelskammers Institutt for Voldgift og Alternativ Tvisteløsning artikkel 12 rettet spesielt mot visse aktører. Det synes dermed som om de pålegger både partene, voldgiftsdommerne og instituttet taushetsplikt. I henhold til artikkel 12 er det bare partene som kan avtale unntak fra taushetsplikten. Voldgiftsdommerne har dermed ikke kompetanse til å bestemme over dette. Men i motsetning til ved ICC- og SCC-voldgift hvor voldgiftsdommerne kan iverksette tiltak for å sikre konfidensialitet, er ikke dette like nødvendig ved OHK-voldgift, ettersom det deklarasjonens utgangspunktet er at voldgiftsbehandlingen er underlagt taushetsplikt.

Heller ikke i OHK-reglene er det regulert hvordan forholdet til tredjepersoner (vitner og lignende) som er involvert i voldgiftsbehandlingen er når det gjelder taushetsplikt. På samme måte som i henhold til de øvrige instituttene regler, vil de dermed ikke være underlagt taushetsplikt med mindre de signerer en særskilt avtale eller erklæring om dette.

6.2 Forholdet mellom voldgiftsloven § 5 første ledd og OHK-reglene

Forholdet mellom OHK-reglene og voldgiftsloven § 5 første ledd er nokså likt forholdet mellom LCIA-reglene og voldgiftsloven § 5 første ledd. Også når det gjelder OHK-reglene må det, på grunn av den usikre betydningen av passusen ”den enkelte sak” i voldgiftsloven § 5, skilles mellom situasjonen der partene på generelt grunnlag i den opprinnelige avtalen har vedtatt å bruke OHK-voldgift dersom det skulle oppstå en tvist, og situasjonen hvor partene vedtar å løse en konkret tvist med OHK-voldgift etter at tvisten har oppstått.

Situasjonen hvor partene vedtar å løse en konkret tvist med OHK-voldgift etter at tvisten har oppstått, synes uproblematisk i relasjon til voldgiftsloven § 5 første ledd, ettersom taushetsplikten da uansett vil være avtalt i forbindelse med den aktuelle saken.

Der partene på generelt grunnlag i den opprinnelige avtalen har vedtatt å bruke OHKs voldgiftsregler dersom det skulle oppstå en tvist oppstår det for OHK-reglene, som for LCIA-reglene, spørsmål om en henvisning til disse skal anses som *"en henvisning til en standardkontrakt"*. For drøftelse av dette viser jeg til punkt 4.2, idet det ikke er grunn til å anta at OHK-reglene skiller seg fra LCIA-reglene med hensyn til begrepet *"standardkontrakt"*.

I fall en henvisning til OHK-reglene i partenes opprinnelige avtale ikke anses som en henvisning til en standardkontrakt, oppstår også her spørsmålet om hva betydningen av passusen *"den enkelte sak"* i voldgiftsloven § 5 første ledd innebærer, se punkt 2.2. Dersom det legges til grunn at den riktige forståelsen av uttrykket er at taushetsplikt først kan avtales etter at det har oppstått en konkret tvist, synes det på samme måte som for LCIA-reglene tvilsomt at reglene om taushetsplikt i OHK-reglene vil stå seg dersom de ikke blir bekreftet vedtatt på nytt etter at tvisten har oppstått. I så fall ville jo taushetsplikten også her i realiteten ha blitt avtalt før tvisten oppsto.

7 Litteraturliste

Artikler:

Bagner, Hans. *The Confidentiality Conundrum in International Commercial Arbitration*. I: ICC International Court of Arbitration Bulletin. 2001 nr. 1.

Brown, Alexis C. *Presumption Meets Reality: An Exploration of the Confidentiality Obligation in International Commercial Arbitration*. I: American University International Law Review. 2000-2001, s. 969-1026.

Jarvin, Sigvard. *Aspects of the Arbitral Proceedings*. I: The New 1998 ICC Rules of Arbitration. 1997, s. 38-43.

Kaasen, Knut. *Voldgift og publisitet*. I: Tidsskrift for Forretningsjus. 2001 nr. 02, s. 139-151.

Kouris, Steven. *Confidentiality: Is International Arbitration Losing One of Its Major Benefits?* I: Journal of International Arbitration. 2005 nr 2, s. 127-140.

Magnusson, Anette and Patricia Shaughnessy. *The 2007 Arbitration Rules of the Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce*. I: Stockholm International Arbitration Review. 2006 nr. 3, s. 33-66.

Nisja, Ola. *Confidentiality and Public Access in Arbitration – The Norwegian Approach*. I: International Arbitration Law Review. 2008 nr. 5, s. 187-192.

Oakley-White, Olivier. *Confidentiality revisited: Is international arbitration losing one of its major benefits?* I: International Arbitration Law Review. 2003 nr. 1, s. 29-36.

Oldenstam, Robin and Dr. Johan von Pachelbel. *Confidentiality and Arbitration – a few reflections and practical notes*. I: German Arbitration Journal. 2006 nr. 1, s. 31-35.

Paulsson, Jan og Nigel Rawding. *The Trouble with Confidentiality*. I: Arbitration International. 1995 nr. 3, s. 303-320.

Williams, David. *New Zealand: The New Arbitration Act – Adoption of the Model Law with Additions*. I: International Arbitration Law Review. 1998 nr. 1, s. 214-216.

Bøker:

Berg, Borgar Høgetveit (red.) *Voldgiftsloven med kommentarer*. 1. utg. Oslo, 2006.

Bernitz, Ulf *Standardavtalsrätt*. 6. utgave, Stockholm, 1993.

Bhatia, Vijay K., Christopher N. Candlin, Jane (CON) Lung and Jan Engberg *Legal Discourse Across Cultures and Systems*. 1st edition. Hong Kong, 2008.

Bühler, Michael W. and Thomas H. Webster *Handbook of ICC Arbitration*. 2nd edition. London, 2008.

Craig, W. Laurence, William W. Park og Jan Paulsson *International Chamber of Commerce Arbitration*. 3rd edition, USA, 2000.

Derains, Yves and Eric A. Schwartz *A Guide to the New ICC Rules of Arbitration*. 1st edition, Hague, 1998.

Eckhoff, Torstein *Rettskildelære*. 5. utgave, Oslo, 2001.

Haaskjold, Erlend *Kontraktsforpliktelse*. 1. utgave, Oslo, 2002.

Hov, Jo *Avtaleslutning og ugyldighet*. 3. utgave, Oslo, 2002.

Kaasen, Knut *Petroleumskontrakter*. 1. utgave, Oslo, 2006.

Kolrud, Helge Jakob, Kristin Bjella, Giuditta Cordero Moss og Anders Ryssdal *Lov om voldgift: Kommentartutgave*. 1. utgave, Oslo, 2007.

Madsen, Finn *Commercial Arbitration in Sweden*. 3rd edition, New York, 2007.

Moses, Margaret L. *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration*. 1st edition, New York, 2008.

Moss, Giuditta Cordero *International commercial arbitration*. 1. utgave, Oslo, 1999.

Mæland, Henry John *Voldgift*. 1.utgave, Oslo, 1988.

Ristvedt, Per M. og Ola Ø. Nisja *Alternativ tvisteløsning*. 1. utgave, Oslo, 2008.

Shäfer, Erik, Herman Verbist og Christophe Imhoos *ICC Arbitration in Practice*. 1st edition, Haag, 2005.

Svalheim, Knut *Advokaters taushetsplikt*. 1. utgave, Oslo, 1996.

Woxholth, Geir *Avtalerett*. 6. utgave, Oslo, 2006.

Dommer:

Ali Shipping v. Shipyard Trogir (1998) 2 All ER 136.

Dolling-Baker v. Merrett (1990) 1 WLR 1205.

Esso Australia Resources Ltd v Plowman, (1994) 1 VR 1.

NJA 2000 side 538.

Rt. 2008 side 1723.

United States v. Panhandle Eastern Corp., 118 F.R.D 346 (D.Del 1988).

Forarbeider:

NOU 2001: 33. Voldgift.

Ot.prp. nr. 27 (2003-2004). Om lov om voldgift.

Lovgivning:

England:

Arbitration Act 1996.

New Zealand:

Arbitration Act 1996 No. 99.

Norge:

Almindelig borgerlig Straffelov av 22. mai 1902 nr. 10.

Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker av 10. februar 1967 nr. 54.

Lov om domstolene av 13. august 1915 nr. 5.

Lov om mekling og rettergang i sivile tvister av 17. juni 2005 nr. 90.

Lov om rettergangsmåten for tvistemål av 13. august 1915 nr. 6.

Lov om rettergangsmåten i straffesaker av 22. mai 1981 nr. 25.

Lov om voldgift av 14. mai 2004 nr. 25.

Spania:

Ley 60/2003 de 23 de diciembre, de Arbitraje.

Voldgiftsregler:

LCIA Arbitration Rules

ICC Rules of Arbitration.

Regler for Oslo Handelskammers Institutt for Voldgift og Alternativ Tvisteløsning.

SCC Arbitration Rules / Skiljedomsregler för Stockholms Handelskammars

Skiljedomsinstitut.

Andre kilder:

Matningsdal, Magnus. Kommentar til straffeloven I: Norsk lovkommentar (online), note 1151 [sitert 14. april 2009].

The New Zealand Law Commission Report 83: Improving the Arbitration Act 1996 s. 3.

Tilgjengelig på:

http://www.lawcom.govt.nz/UploadFiles/Publications/Publication_88_210_R83.pdf

UNICITRAL Model Law on International Commercial Arbitration.

